

ΝΑΤΑΛΗ ΕΜΜ. ΠΕΤΡΟΒΙΤΣ

Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΛΗ ΤΩΝ ΣΕΡΡΩΝ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Πενήντα δλόκληρα χρόνια διέρρευσαν από τὸ 1908 τὸ σημαντικὸν αὐτὸ χρονικὸν ὄροσημον διὰ τὰ Βαλκάνια, τὸ Σύνταγμα τῆς Ὀθωμανικῆς Ἀυτοκρατορίας.

Θεωρητικῶς κατὰ τὸ ἔτος αὐτὸ ἔληξε ὁ Μακεδονικὸς Ἄγων καὶ αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις τῆς Εὐρώπης ἐνόμισαν τότε ὅτι εὐρέθη τὸ Τουρκικὸν Σύνταγμα ὡς ἀπὸ μηχανῆς θεὸς καὶ αὐτόματος νέος ἀνάδυνος ρυθμιστὴς τοῦ Μακεδονικοῦ Ζητήματος, σοβαροῦ ζητήματος, πὸν ἀπετέλει ἓνα τεράστιον κλάδον τοῦ μεγάλου Ἀνατολικοῦ Ζητήματος, ὅπως ἄλλον κλάδον τοῦ Ἀνατολικοῦ ἀπετέλει τὸ Κρητικὸν Ζήτημα.

Ἡ θέσις τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους κατὰ τὴν ἐξέλιξιν τοῦ Μακεδονικοῦ ἦτο πολὺ λεπτὴ καὶ εὐθικτος διότι ὁσάκις ἐδοκίμαζε νὰ θέσῃ μεθόδους τολμηρὰς διὰ τὴν λύσιν τοῦ Κρητικοῦ, αὐτομάτως ἐπροξενεῖτο βλάβη μὲ δυσμενεῖς διπλωματικὰς περιπλοκὰς εἰς τὴν πρόοδον τοῦ Μακεδονικοῦ, τοῦ σπουδαιοτάτου αὐτοῦ ζητήματος δι' αὐτὴν τὴν ὑπαρξιν τῆς Ἑλλάδος.

Οὔτε πενταετία παρήλθεν ἀπὸ τὴν ἐποχὴν τῆς ἀκάρπου πολιτικῆς ἀλλαγῆς, τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος, καὶ ἡ πολεμικὴ ρῆξις τῶν Βαλκανικῶν πολέμων τοῦ 1912 ἦλθε μοιραίως νὰ διευθετήσῃ ρεαλιστικώτερα τὰ πράγματα τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Κρήτης.

Πρέπει νὰ ὁμολογήσωμεν ὅτι ἐντὸς τῶν τελευταίων 50 ἐτῶν κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν συνταρακτικῶν γεγονότων τῶν Βαλκανικῶν πολέμων καὶ ἐν συνεχείᾳ τῶν δύο τεραστίων παγκοσμίων συρράξεων καὶ ἰδίᾳ κατὰ τὴν μεταπολεμικὴν ἐποχὴν λόγῳ τῆς ραγδαίας ἐξελίξεως τῶν θετικῶν ἐπιστημῶν καὶ τῆς διαδόσεως τῶν ἐπιστημονικῶν ἐπιτευγμάτων καὶ μέσων, ἐπῆλθεν ἐντὸς σχετικῶς πολὺ συντόμου χρονικοῦ διαστήματος τεραστία μεταβολὴ καὶ ἀλλαγὴ τοῦ τρόπου ζωῆς, τὴν ὁποίαν ζῶμεν σήμερον, ἐνῶ αὐτοῦ τοῦ εἴδους μεταβολὴν ἐντὸς τόσον συντόμου χρονικοῦ διαστήματος δὲν ἐδοκίμασαν οἱ πρόγονοί μας. Ἐπὶ αἰῶνας ἤρχιζαν καὶ ἐτελείωναν ζωὴν τῶν, κατὰ τρόπον ὁμοιόμορφον καὶ ὁμοιότυπον μὲ τὴν ζωὴν τῶν πατέρων τῶν χωρὶς νὰ ὑπο-

στοῦν ψυχικοὺς κλονισμοὺς καὶ συγκινήσεις ἀπὸ τὸν ἔλιγγον πολεμικῶν, πολιτικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν διαταραχῶν καὶ ἀναστατώσεων.

Ἄλλὰ καὶ ἡ ψυχολογικὴ σύνθεσις καὶ νοοτροπία τοῦ ἀτόμου κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς τῆς πεντηκονταετίας ἤλλαξεν εἰς τρόπον ὥστε νὰ σαλευθῆ ἔπικινδύνως καὶ ἡ μέχρι πρό τινας ἀσάλευτος πίστις εἰς τὰ παλαιὰ ἰδανικὰ τῶν κλασικῶν, τῶν φρουρῶν αὐτῶν τῆς ἀνθρωπίνης σκέψεως καὶ τοῦ πνευματικοῦ ἀνθρώπου, ὥστε πολλοὶ εὐπιστοὶ νὰ θεωροῦν περιττὴν τὴν γνῶσιν τῆς Ἱστορίας, ἐνῶ πάντοτε ἐξ αὐτῆς ἀντλεῖ ὠφέλιμα παραδείγματα ἢ ἀνθρωπότητος.

Ἡ σημερινὴ ἀνασκόπησις σελίδων τῆς ἱστορίας τῆς πατρίδος μας, μᾶς δίδει μίαν εἰκόνα τῶν τρομερῶν δοκιμασιῶν πὸν ἐπέρασε ὁ Μακεδονικὸς πληθυσμὸς καὶ ἰδίως ὁ πολυπαθὴς λαὸς τῶν Σερρῶν ὁ διακριθεὶς διὰ τὴν πολυτιμὸν ἐνεργὸν συμβολὴν του καὶ τὰς σοβαρὰς θυσίας του, τὰς ὁποίας κατέβαλε διὰ νὰ φθάσῃ εἰς τὸν σημερινὸν ἐλεύθερον βίον.

Τὸ βαρὺ καθεστῶς τῆς Τουρκοκρατίας ἐπέιξεν ἐπὶ 531 ἔτη τὸν Ἑλληνισμὸν τῆς Μακεδονίας, διότι ἡ Μακεδονία κατεκτήθη ὑπὸ τῶν Τούρκων 72 ὀλόκληρα ἔτη πρὸ τῆς ἀλώσεως τῆς Κωνσταντινουπόλεως καὶ ἀπηλευθερώθη 91 ἔτη μετὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1821.

Τὴν γένεσιν καὶ ἀποκατάστασιν τοῦ νέου Ἑλληνικοῦ Κράτους χαιρετίζουσι μὲ ἰδιοτέλειαν ἢ Ἀγγλικὴ καὶ ἢ Γαλλικὴ πολιτικὴ. Ἡ Ῥωσσία ἀπὸ φόβον μήπως ἢ ἐπήρεια τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ἐπεκταθῆ ἐφ' ὀλοκλήρου τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἐγκαινιάζει νέαν πολιτικὴν καὶ στρέφει τὸν ἄνεμον τοῦ πανσλαυτισμοῦ πρὸς τοὺς κάτω τοῦ Δουνάβεως Σλαύους.

Εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Μακεδονίας τότε συναντιῶνται ὄλαι αἱ φιλοδοξίαι τῶν μεγάλων Δυνάμεων¹

Τὸ «Μακεδονικὸν ζήτημα» ἀρχίζει ν' ἀναφαίνεται ἐντονον ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς ἀφυπνίσεως τῆς βουλγαρικῆς ἐθνικῆς ἰδέας κατόπιν ὑποκινήσεως τῆς Ῥωσσίας διὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἐν Κων)πόλει πρεσβευτοῦ της Ἰγνάτιεφ.

Ἡ Τουρκία ἐξηρεθισμένη κατὰ τῶν Ἑλλήνων διὰ τὴν ἀντιδραστικῆν πολιτικὴν κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον κοὶ διὰ τὰ γεγονότα τῆς ἐπαναστάσεως τῆς Κρήτης κατὰ τὸ 1867—1869 ἐφαρμόζουσα τὸ δόγμα «διαίρει καὶ βασιλευε» ἀγαγνορίζει δι' αὐτοκρατορικοῦ φερμανίου τοῦ 1870 ἀνεξάρτητον Βουλγαρικὴν ἐκκλησίαν.

Τὸ Πατριαρχεῖον εἰς μάτην διαμαρτύρεται διὰ τὴν ἀτέρμονα προοδευτικὴν ἐπέκτασιν τῶν ἐξαρχικῶν δικαιωμάτων πέραν τῆς Βουλγαρίας ἐπὶ ἄλλων ἐπαρχιῶν τῆς Μακεδονίας.

Συγκαλεῖ τὴν Μεγάλην Τοπικὴν Σύνοδον τοῦ Πατριαρχείου τὸ 1872

1. I. Χοϊδᾶ, Ἱστορία τῆς Μακεδονικῆς ὑποθέσεως. Ἀθῆναι 1908 σ. 23

καὶ καταδικάζει τὴν παρείδουσι τοῦ φυλετισμοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ κηρύσσει τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ φερμανίου τοῦ 1870 ὡς σχισματικούς.

Ἐκτοτε τὸ βουλγαρικὸν σχίσμα ἀπέβη πηγὴ διαρκῶν ταραχῶν βιαίου προσηλυτισμοῦ εἰς βάρος τοῦ ποιμνίου τοῦ Πατριαρχείου καὶ σκάνδαλον εἰς τὸν πολιτικὸν καὶ κοινωνικὸν βίον τῶν κατοίκων τῆς χερσονήσου τοῦ Αἴμου. Τὸ Μακεδονοθρακικὸν βουλγαρικὸν κομιάτον ἀνέπτυξε τὸ μῖσος μεταξὺ τῶν ὁμοδόξων Χριστιανῶν μέχρι σημείου αἱματηρᾶς διαμάχης.

Κατὰ τὸ 1878 ἡ Ρωσσία ἀποβλέπουσα εἰς ἴδια συμφέροντα διὰ τῆς συνθήκης τοῦ Ἁγίου Στεφάνου ἐδημιούργει μίαν μεγάλην Βουλγαρίαν. Ἀπὸ τῆς ἐποχῆς αὐτῆς οἱ Βούλγαροι ἀχαλίνωτοι πλέον κυριολεκτικῶς ἀποθρασύνονται.

Ἡ Ἀγγλία ἀντιδρῶσα εἰς τὴν Ρωσικὴν πολιτικὴν διὰ τοῦ Βερολινείου Συνεδρίου ἐντὸς ὀλίγων μηνῶν ματαιώνει κατὰ τὸ μεγαλύτερον μέρος τὴν συνθήκην τοῦ Ἁγίου Στεφάνου καὶ διατηρεῖ τὴν κυριαρχίαν τοῦ Σουλτάνου ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν ἐδαφῶν, μὲ τὴν βοήθειαν τῆς Αὐστρίας.

Κυρίως ἀπὸ τότε λαμβάνει ἐξέλιξιν τὸ «Μακεδονικὸν ζήτημα» ὡς συνάρτησις τοῦ ὅλου Ἀνατολικοῦ ζητήματος καὶ ἡ προοδεύουσα παρακμὴ τοῦ Ὀθωμανικοῦ Κράτους διευκολύνει τὸν ἀνταγωνισμὸν τῶν γειτονικῶν κρατῶν τοῦ Αἴμου μὲ μίαν προσπάθειαν νὰ πυκνώσουν τὰς τάξεις τῶν ὁμοεθνῶν των καὶ νὰ προετοιμασθοῦν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον μὲ μεγαλυτέρας ἐδραίας ἀπαιτήσεις διὰ τὴν μεγάλην σιγμὴν τῆς διανομῆς τῶν ἐδαφῶν τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας.

Ἀλλὰ ἡ προσπάθεια αὐτὴ ἢ σκοπὸν ἔχουσα νὰ ἀποδώσῃ τὴν ἀνεξαρτησίαν εἰς τοὺς ἀλυτρώτους ὁμοεθνεῖς τῶν Χριστιανικῶν κρατῶν τοῦ Αἴμου ἀνακόπτεται καὶ διασταυροῦται ἀπὸ τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς τάσεις τῶν μεγάλων Δυνάμεων τῆς Εὐρώπης, νὰ ἐνισχύσουν καὶ νὰ ἐπεκτείνουν εἰς βάρος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας τὴν ἐδαφικὴν καὶ κυρίως τὴν οἰκονομικὴν των ἐπιρροήν¹.

Ἀπὸ τὴν διαμάχην αὐτὴν τῶν ἐμπλεκόμενων συμφερόντων καὶ διασταυρουμένων βλέψεων τῶν μεγάλων Δυνάμεων ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τῆς Μακεδονίας δοκιμάζεται, ταλαιπωρεῖται καὶ κυριολεκτικῶς δεκατίζεται μέχρι τῆς ἀπελευθερώσεώς του, χωρὶς νὰ τελειώσουν αἱ θυσίαι του μέχρι καὶ τοῦ τελευταίου συμμοριτοπολέμου.

1) Ν. Βλάχου. Τὸ Μακεδονικὸν ὡς φάσις τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀθῆναι 1935 σ. 8'

ΠΩΣ ΕΓΕΝΝΗΘΗ Η ΑΜΥΝΑ
ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΣΤΟΙΧΕΙΟΥ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ
ΚΑΙ ΠΩΣ ΩΡΓΑΝΩΘΗ Ο ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΟΣ ΑΓΩΝ

Οἱ Βούλγαροι ἐκμεταλλεόμενοι τὴν ἀδρανῆ σιάνιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους διὰ τὴν τύχην τοῦ Ἑλληνικοῦ Στοιχείου τῆς Μακεδονίας μετὰ τὰ ἀτυχή γεγονότα τοῦ 1897, ἀρχίζουν ἐνωρίτερα τὴν ὀργάνωσιν δυναμικῆς δράσεως τῶν συμμοριῶν των εἰς τὴν ἔκτασιν τῆς Μακεδονίας. Ἡ κατάστασις χειροτερεύει διότι εἰς τὴν Τουρκικὴν κακοδιοίκησιν προστίθεται τώρα καὶ ἡ Βουλγαρικὴ μάχαιρα καὶ ἡ Βουλγαρικὴ βόμβα, πού στρέφονται ὅχι τόσον κατὰ τῆς Τουρκικῆς Διοικήσεως ἀλλὰ μὲ κύριον σκοπὸν πρὸ παντὸς τὴν ἐξόντωσιν παντὸς Ἑλληνικοῦ ἔθνους τῆς Μακεδονίας.

Τὸ 1903 ἐγκυμονεῖ νέας ἀνωμαλίας διὰ τὴν τύχην τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῆς Μακεδονίας.

Τὸ Βουλγαρικὸν Κομιτάτον ἀφοῦ ἐδημιούργησε ἀναταραχὴν εἰς τὴν δυτικὴν Μακεδονίαν διὰ τῆς βίας κατασταλεῖσαν ὑπὸ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, δι' ἐντυπωσιακοὺς λόγους μὲ τὰ τρομοκρατικὰ του ὄργανα δολίως ἀνατινάσσει εἰς νὸν ἄερα, τὴν 28ην Ἀπριλίου 1903, τὸ Γαλλικὸν ἀτιμόπλοιον «Γκουαδαλιβιρ» τῆς Μεσαζερί κατὰ τὴν ἑξοδὸν του ἀπὸ τὸν λιμένα τῆς Θεσσαλονίκης ¹.

Τὴν ἰδίαν ἡμέραν ἀνατινάσσεται ἡ Ὀθωμανικὴ Τράπεζα καὶ τὸ Ταχυδρομεῖον Θεσσαλονίκης ὡς καὶ πολλὰ Ἑλληνικὰ Ἰδρύματα καὶ φονεύεται ὁ Γερμανὸς ὑποπρόξενος Θεσσαλονίκης.

Ὁ τύπος τῆς Σόφιας μὲ ἐνθουσιασμὸν ἔγραφε τότε, «μία ἔκρηξις ἀξίζει περισσύτερον ἀπὸ 100 προξενικὰς ἐκθέσεις» ².

Ὁπαδὸς τοῦ μακεδονοθρακικοῦ κομιτάτου εἰς δηλώσεις του πρὸς τὸν ἀνταποκριτὴν τῆς ἐφημερίδος τῆς Κολωνίας ἐτόνιζε,

«Τὸ πρόγραμμά μας εἶναι ν' ἀναινάζωμεν τὰς πόλεις τῆς Μακεδονίας νὰ πυρπολήσωμεν τὰ χωρία, νὰ καταστρέψωμεν τὰς ἐσοδείας, νὰ καταστήσωμεν ἀχρήστους τὰς τηλεγραφικὰς καὶ σιδηροδρομικὰς γραμμάς, νὰ μεταβάλωμεν εἰς ἔρημον τὴν Μακεδονίαν. Ἔχομεν εἰς τὴν διάθεσίν μας μεγάλας ποσότητας δυναμίτιδος, ἄλλων ἐκρηκτικῶν ὑλῶν πυρομαχικά, τροφίμα, καὶ εἴκοσι φιαλίδια περιέχοντα βακτηρίδια πανώλους» ³.

1. P. Risal. La ville convoiatée de Salonique Paris 1913 σ. 296.

2) N. Καζάξη ἢ Ψυχολογία τοῦ Βουλγάνου Ἀθῆναι 1924 σ. 102.

3. N. Καζάξη Ἑλληνισμὸς Ἀθῆναι 1903 σ. 716.

Κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1903 οἱ ὑπουργοὶ τῶν ἐξωτερικῶν Λάμστροφ τῆς Αὐστρίας καὶ Γκολουχόβσκυ τῆς Ρωσσίας εἰς συνάντησίν των τῆς Βιέννης ἀναθέτουν τὴν ἐκπόνησιν σχεδίου, εἰς τοὺς ἐν Κων/πόλει πρεσβευτὰς των, δι' οὗ θὰ ἐλαμβάνοντο μέτρα ἀνακουφίσεως καὶ ἀποτελεσματικῆς βελτιώσεως τῆς διαβιώσεως τῶν Χριστιανῶν εἰς τὰ Βιλαέτια Κοσσυφοπεδίου, Μοναστηρίου καὶ Θεσσαλονίκης.

Κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1903 ἀκολουθεῖ ἡ διάσκεψις τῆς Μυρστέγης, μικρᾶς πόλεως τῆς Αὐστρίας, καὶ κατὰ τὴν συνάντησιν αὐτὴν τῶν μοναρχῶν τῆς Αὐστρίας καὶ Ρωσσίας συντάσσεται τὸ περίφημον «Π ρ ο γ ρ α μ μ α τ ῆ ς Μ υ ρ σ τ έ γ η ς » κατ' ἐπιθυμίαν τῆς ἐπισήμου Εὐρώπης.¹

Τὸ πρόγραμμα αὐτὸ σκοπὸν εἶχε τὴν ἀποκοτάστασιν καὶ ἐμπέδωσιν τῆς τάξεως ἐν Μακεδονίᾳ διὰ τῆς ἐφαρμογῆς σημαντικῶν μεταρρυθμίσεων εἰς τὴν διοίκησιν τῆς διαταραγμένης χώρας.

Πρὸς τοῦτο διορίζεται Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς Τοῦρκος δικαιούμενος νὰ διαθέτῃ τὸν Ὀθωμανικὸν στρατὸν, ἐὰν ἀπαιτῆ τοῦτο ἢ ἀνάγκη καὶ ἡ φύλαξις τῆς τάξεως, χωρὶς νὰ ὑποχρεοῦται εἰς ἐκάστην εἰδικὴν περίπτωσιν νὰ ἀνατρέχῃ εἰς τὴν Κεντρικὴν Διοίκησιν. Ὅλαι αἱ ἐπιτόπια ἀρχαὶ ὑπόκεινται εἰς διαταγὰς τοῦ Γενικοῦ Ἐπιθεωρητοῦ.

Πρὸς ὀργάνωσιν τῆς ἀστυνομίας καὶ τῆς χωροφυλακῆς ἡ Ὀθωμανικὴ Κυβέρνησις θὰ μετακαλέσῃ ξένους ὀργανωτάς.

Ἡ χωροφυλακὴ θὰ συγκροτηθῆ ἀπὸ Χριστιανούς καὶ Μουσουλμάνους ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κατοίκων. Ταυτοχρόνως ἀποστέλλονται ἀπὸ τὰς ἐνδιαφερομένας πρὸς συνεργασίαν Δυνάμεις δύο πολιτικοὶ Σύμβουλοι, Ρῶσσοι καὶ Αὐστριακοὶ πρὸς συνεργασίαν μετὰ τοῦ Γεν. Ἐπιθεωρητοῦ καὶ τοποθετεῖται Ἰταλὸς ὀργανωντὴς τῆς χωροφυλακῆς.

Ἡ Ὑψηλὴ Πύλῃ δέχεται δι' αὐτοκρατορικοῦ Ἰσραδὲ ἄνευ τροποποιήσεων τὴν ἐφαρμογὴν τῶν μεταρρυθμίσεων μὲ κέντρον τὴν Θεσσαλονικὴν, πλὴν ὅμως, ὡς ἀπεδείχθη ἐκ τῶν πραγμάτων, οὔτε εἰς τὴν Τουρκικὴν οὔτε εἰς τὴν Βουλγαρικὴν Κυβέρνησιν ὑπῆρχεν εἰλικρινῆς διάθεσις νὰ συμμορφοθῶν πρὸς τὴν θέλησιν καὶ τὰς ὑποδείξεις τῶν ἀποφάσεων τῆς Μυρστέγης.

Οὕτω τὸ ὑπὸ ἔναρξιν ἔργον τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μεταρρυθμίσεων ἤρχισε νὰ καταστρέφεται ἀπὸ τρομοκρατικὴν δρᾶσιν τῶν Βουλγαρικῶν συμμοριῶν. Ἡ ἐφαρμογὴ τοῦ καθεστῶτος τῶν μεταρρυθμίσεων δὲν συνέφερον εἰς τὸ Βουλγαρικὸν Κομιτάτον διότι ἐὰν καλῶς ἐφηρμόζετο θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀρθῆ ἡ δυσαρέσκεια τῶν κατοίκων καὶ νὰ ἐπιτευχθῆ διαρκὴς εἰρήνη εἰς τὴν Μακεδονίαν.

1. Ν, Βλάχου Τὸ Μακεδονικὸν ὡς φάσις τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος Ἀθῆναι 1935 σ. 295

Ἄλλ' ὁ κίνδυνος τότε διὰ τὴν Βουλγαρίαν θὰ ἦτο μέγας καθόσον τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον εἰς τὴν Μακεδονίαν ἦτο τὸ πολυπληθέστερον, τὸ ζωτικώτερον καὶ τὸ πλέον προηγμένον, καὶ ἀργὰ ἢ γρήγορα μὲ καθεστῶς ἰσοπολιτείας ἢ ἐπικράτησιν τοῦ ἀσφαλῆς καὶ βεβαία.

Ὁ Μ. Παϊαρές, βαθὺς γνώστης τοῦ Μακεδονικοῦ ζητήματος ἀναγνωρίζων τὸν ἐκπολιτιστικὸν ρόλον τῆς Ἑλλάδος εἰς ἀναφορὰν τοῦ ἔγραφεν :

«Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐπιτευχθῇ ἐν Μακεδονίᾳ τι τὸ σπουδαῖον ἄνευ τῆς συνδρομῆς τῶν Ἑλλήνων»¹.

Ὁ ἴδιος ὁ Ἀθανάσιος Σοπῶφ, γραμματεὺς τῆς Βουλγαρικῆς Ἐξαρχίας, ἀπογοητευμένος ἀπὸ τὴν ζωτικότητα τοῦ Ἑλληνικοῦ στοιχείου εἰς ἐμπιστευτικὴν ἀναφορὰν τοῦ ἔγραφεν :

«Εἶναι πικρὸν καὶ μειωτικόν, πρέπει ὅμως νὰ τὸ ἀναγνωρίσωμεν . . . εἰάν τυχὸν ζητήσῃ ἡ Εὐρώπη σήμερον ν' ἀποφανθῇ ὁ Μακεδονικὸς λαὸς εἰς ποίαν ἐθνικότητα ἀνήκει, πολὺ ὑποπιεζόμεθα ἢ μᾶλλον εἴμεθα βέβαιοι ὅτι τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς Μακεδονίας θέλει πετάξῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας μας . . .»².

Τὸ ἔργον τότε τῆς Διεθνοῦς χωροφυλακῆς μὲ ἐπὶ κεφαλῆς τοὺς ἀξιωματικοὺς τῶν ξένων δυνάμεων δὲν ἀπέδωκεν τὰ ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα, διότι ἡ δρᾶσις τῶν Βουλγαρικῶν τρομοκρατικῶν συμμοριῶν ἐδημιούργησε ἀφόρητον κατάστασιν ἀναρχίας εἰς τὴν ὑπαιθρον.

Ἡ Βουλγαρία τότε μὲ θράσος ἐπροχώρει εἰς τὴν δρᾶσιν της διότι λόγῳ διασταυρουμένων συμφερόντων εἶχε πολλοὺς ὑποστηρικτὰς καὶ συμπαράστατας εἰς τὸ ἔργον της.

1) Τὴν Ρωσσίαν ἢ ὁποία τὴν περιέβαλλε μὲ ὕλικὴν καὶ διπλωματικὴν ὑποστήριξιν. Εἰς τὴν Κυαντὴν Βίβλον τοῦ 1903 τῆς Ἀγγλίας ἀναφέρεται :

«Ἡ Ρωσσία δὲν ἐδημιούργησε μόνον τὴν Βουλγαρικὴν Ἡγεμονίαν ἀλλ' ἐπὶ 25 ἔτη εἰργάσθη καὶ ἀποκατέστησε κατὰ πᾶσαν παρουσιαζομένην εὐκαιρίαν σλαβικὰς κοινότητας καθ' ὅλην τὴν Μακεδονίαν. Οἱ πρόξενοί της πάντοτε ἐξυπηρέτησαν τὰ συμφέροντα τῆς Ἐξαρχίας εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων τοῦ Πατριαρχείου».

Αὕτη ἡ ἐπίσημος Ρωσσία ἐπισήμως καὶ ἀνεπισήμως ἐνισχύει τὸν Βουλγαρικὸν ἐν Μακεδονίᾳ ἀγῶνα. Ἡ εἰσβολὴ τῶν Βουλγαρικῶν συμμοριῶν εἰς τὴν Μακεδονίαν ἔγινε κατ' ἔμπνευσιν καὶ καθοδήγησιν τοῦ κόμητος Ἰγνάτιεφ, πρεσβευτοῦ τῆς Ρωσσίας ἐν Κωνσταντινουπόλει³.

2) Τὴν Ἀγγλίαν. Ἀγγλοὺς συμπαράστατας εἶχε τὸν δημοσιογράφον τῶν «Τάιμς» τοῦ Λονδίνου Ἰ. Μπάουτσερ, πρὸς τιμὴν τοῦ ὁποίου ὡς δεῖγμα

1) M. Pailiarès Imbroglie Macedonien Paris 1912 σ. 115.

2) Δ. Στεφανίδης, Ἑλληνες καὶ Βούλγαροι Ἀθήναι 1945 σ. 115.

3) Ν. Καζάζης Ἡ Ψυχολογία τοῦ Βουλγάρου Ἀθήναι 1924 σ. 96.

εὐγνωμοσύνης; ἡ Βουλγαρία ἐξέδωσε κατὰ τὸν χρόνον τοῦ θανάτου του ἀναμνηστικὸν γραμματόσημον μὲ τὴν προτομὴν του, καὶ τὸν ἀρχαιολόγον τῶν Μινωϊκῶν ἀνασκαφῶν τῆς Κρήτης τὸν δόκτορα Ἔβανς.

Ἐσφραγισμένον ἀναμνηστικὸν γραμματόσημον, τεθὲν εἰς κυκλοφορίαν ὑπὸ τοῦ Βουλγαρικοῦ ταχυδρομείου εἰς ἀνάμνησιν τοῦ φιλοβουλγορισμοῦ τοῦ I. D. Bourcher Ἄγγλου ἀνταποκριτοῦ τῶν «Τάϊμς» τοῦ Λονδίνου ἐν Σόφια.

Καὶ ἕτερος Ἄγγλος ἐκ τῶν ἐπισήμων, ὁ Μοῦαρ πρόεδρος τοῦ Βαλκανικοῦ Κομιτάτου ἐν Λονδίῳ μεταξὺ ἄλλων ἔγραφε :

« Ἄν ἡ Ἄγγλία ζητῇ φραγμὸν κατὰ τοῦ προελαύνοντος Ρωσικοῦ κολοσσοῦ τὸν φραγμὸν τοῦτον θὰ εὔρη μᾶλλον εἰς στήθη ἐλευθέρων ἐθνῶν (ὑπονοῶν τὴν Βουλγαρίαν) καὶ ὄχι τοῦ ἀποθνήσκοντος δεσποτισμοῦ »¹.

3) Τὴν Γαλλικὴν διπλωματικὴν συμπαράστασιν μὲ τὴν προσπάθειαν ὅπως ἡ Βουλγαρικὴ Ἐκκλησία προσχωρήσῃ εἰς τὸν Οὐνιτισμὸν καὶ οὕτω ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τοῦ Καθολικισμοῦ ἐκφύγῃ τῶν χειρῶν τῆς Ρωσσίας.

4) Ἐκτὸς τοῦ ἀνωτέρω εὐνοϊκοῦ διπλωματικοῦ κλίματος διὰ τὰς Βουλγαρικὰς ἐνεργείας εἰς τὴν Μακεδονίαν τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἡ Αὐστρία δι' ἴδια πολιτικὰ ὀφέλη καὶ συμφέροντα ὡς καὶ ἡ Γερμανία ἐξ ἀλληλεγγύης πρὸς αὐτὴν ἠκολούθουν σφοδρὰν ἀνθελληνικὴν πολιτικὴν.

5) Ἡ Ἑλλὰς εἶχε τὴν πρόσθετον ἀτυχίαν ν' ἀντιμετωπίσῃ καὶ ἕτερον Βαλκανικὸν κράτος, τὴν Ρουμανίαν, ὀψίμως ἐνδιαφερομένην διὰ τὸ «Κουτσοβλαχικὸν ζήτημα» δηλαδὴ διὰ τοὺς ρουμανίζοντας τῶν περιφερειῶν Πίνδου, Γρεβενῶν καὶ Μπέλες.

Ἄλλὰ τόσην σχέσιν εἶχον τὰ Κουτσοβλαχικὰ μὲ τὰ Ρουμανικὰ τοῦ Βουκουρεστίου, ὥστε ὅταν ἀντιπρόσωπος τῶν Ρουμανιζόντων ὁ ἐκ Μοναστηρίου Παπαθεόδωρος ἐπεσκέφθη εἰς Βουκουρέστιον τὸν ὑπουργὸν τῆς

1. Ἐνθ' ἀνωτέρω σ. 141.

Παιδείας, ὁμιλῶν τὴν Κουτσοβλαχικὴν δὲν ἔγινε ἀντιληπτὸς ἀπὸ τὸν ὑπουργὸν καὶ μετεκλήθη διερμηνεὺς τῆς Τουρκικῆς, διότι ὠμίλει τὴν Τουρκικὴν ὁ Παπαθεόδωρος, καὶ ἀμφοτέρω τὰ μέρη ἐθεώρησαν ἐσχάτην ταπείνωσιν νὰ συνεννοηθοῦν εἰς τὴν Ἑλληνικὴν τὴν ὁποῖαν κάλλιστα ἐγνώριζον¹.

Παρ' ὅλα ταῦτα πρὸ τῆς ὑπογραφῆς τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου τὸ ζήτημα τοῦτο διερρυθμίσθη δι' ἀνταλλαγῆς ἐπιστολῶν μεταξὺ τῶν πρωθυπουργῶν Ἐλευθ. Βενιζέλου καὶ Τάκε Μαγιορέσκο δι' ἧς ἡ Ἑλλὰς ἐδέχεται τὴν σύστασιν Ἐπισκοπῆς διὰ τοὺς Κουτσοβλάχους μὲ ἐπιχορήγησιν τῆς Ρουμανικῆς Κυβερνήσεως ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψιν τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως διὰ τὰ ὑπάρχοντα ἢ μέλλοντα θρησκευτικὰ ἢ ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύματα. Δι' εὐφυοῦς χειρισμοῦ τῶν Ρουμάνων αἱ ἀνταλλαγεῖσαι ἐπιστολαὶ κατωρθώθη νὰ προσαρτηθοῦν εἰς τὴν συνθήκην τοῦ Βουκουρεστίου καὶ ν' ἀποτελέσουν ἀναπόσπαστον μέρος μιᾶς συνθήκης Εὐρωπαϊκοῦ κύρους.

Παρὰ τὸν ἄφθονον χρυσὸν τῆς Ρουμανίας ἡ Ρουμανικὴ προπαγάνδα δὲν εὔρε ἀπήχησιν εἰς τὴν Μακεδονίαν καὶ εἰς τὴν Πίνδον,

Ἡ ὅλη αὐτὴ ἡ ἔξαρσις τῆς Ρουμανίας διὰ τὴν Κουτσοβλαχικὴν προπαγάνδαν γίνεται ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἡ Τουρκία εἰς περίπτωσιν ρήξεως τῶν σχέσεων τῆς μετὰ τῆς Βουλγαρίας θέλουσα νὰ ὑπολογίζη εἰς συνδρομὴν τῆς Ρουμανίας καὶ εἰς οὐδετέραν στάσιν τῆς Σερβίας ἀντὶ νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν πιστὴν ἐφαρμογὴν τοῦ προγράμματος τῆς Μυστέγης, χύνει νέον ἔλαιον εἰς τὴν πυρὰν τοῦ ἐθνικοῦ ἀνταγωνισμοῦ ἐν Μακεδονίᾳ.

Ὁ Σουλτάνος κατὰ τὸν Σεπτέμβριον τοῦ 1903 εὐθύς ὡς ἀνεκοινώθησαν αἱ ἀποφάσεις τῆς Μυστέγης δι' αὐτοκρατορικοῦ ἱσθῆ ἀναγνωρίζει ὡς ἀϋθυπάρχτους ἐθνότητας ἐν Μακεδονίᾳ τῶν Σέρβων καὶ Ρουμάνων μὲ σκοπὸν νὰ διασπάσῃ τὴν ἐθνικὴν δύναμιν τοῦ ἐπικινδύνου διὰ τὴν Τουρκίαν Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ, εἰς συνέχειαν ἐφαρμογῆς τοῦ δόγματος «διαίρει καὶ βασίλευε».

Προφανῆς καὶ τεραστία εἶναι ἡ ζημία ἀπὸ τὴν ἐφαρμογὴν τοῦ νέου μέτρου εἰς βάρος τῶν συμφερόντων τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ.

6) Οὕτω ἡ Ἑλλὰς καλεῖται ν' ἀντιμετωπίσῃ ἐκτὸς ὅλων τῶν προηγουμένων περιπτώσεων καὶ τὸν πολὺπλοκον παράγοντα τοῦ Σερβικοῦ προσηλυτισμοῦ.

Ἀπὸ τὴν πρόοδον τῆς Σερβικῆς προπαγάνδας εἰς τὰς περιφερείας Μοναστηρίου καὶ Σιρωμνίτης παρεβλάπτοντο καιρίως τὰ ἐθνικὰ συμφέροντα τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους διότι αἱ ἐντὸς τῶν ὁρίων τῶν ἐθνικῶν βλέψεων σλαβόφωνοι κοινότητες ἐὰν ἐξέφευγον τοῦ σχίσματος καὶ προσεχώρουν εἰς τὸν προσηλυτισμὸν τῶν Σέρβων, ναὶ μὲν τοὺς ἐκέρδιζε τὸ Πατριαρχεῖον ὡς

1. I. Π. Χοϊδᾶ. Ἡ Ἱστορία τῆς Μακεδονικῆς ὑποθέσεως Ἀθῆναι 1908 σ. 105.

πνευματικὰ τέκνα του, πλὴν ὅμως τοῦτο ἔπρεπε νὰ θεωρηθῆ ὡς ὀριστικὴ καὶ ἀνεπανόρθωτος ἀπώλεια διὰ τὸν Ἑλληνισμόν.

Ἡ ἀντιμετώπισις τοῦ ζητήματος αὐτοῦ παρουσίαζε ἰδιάζοντα χαρακτηριστῆρα καὶ ἀπῆται δεξιὸν χειρισμὸν τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους μετὰ τοῦ Πατριαρχείου. Δι' αὐτὸν ἀκριβῶς τὸν λόγον ἀπεστάλη ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως εἰς τὸ Μοναστήρι ὡς πρόξενος ὁ Ἰων Δραγούμης.

Εἰς αὐτὸν τὸν σκοτεινὸν διπλωματικὸν ὀρίζοντα, ἡ Ἑλλὰς ἀπομονωμένη καὶ ἐξησθενημένη μετὰ τὴν δυσμενῆ ἔκβασιν τοῦ πολέμου τοῦ 1897, ἔκαλεῖτο μόνη νὰ βοηθήσῃ τὸν ἑαυτὸν της εἰς τὴν ἐπείγουσαν λύσιν τοῦ «Μακεδονικοῦ ζητήματος», ἐνῶ κατ' οὐσίαν εἶχε τὰς σοβαρωτέρας διεκδικήσεις ἀπὸ τὰ λοιπὰ γείτονα βαλκανικὰ κράτη.

Εἶναι ἀξία παντὸς ἐπαίνου ἡ ἀφύπνισις τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἔστω καὶ ὀλίγον ἄργα, ἐλευθέρου καὶ ὑποδούλου, πρὸς ἀντιμετώπισιν τοῦ ἐγκληματικοῦ καὶ ἐξοντωτικοῦ κατεστρωμένου σχεδίου τοῦ βουλγαρικοῦ Κομιτάτου, ἀπὸ παντοῦ βοηθουμένου δι' ἀνοχῆς καὶ ἐνισχυομένου ὑλικῶς, ἀξιοθαύμαστα δὲ εἶναι τ' ἀποτελέσματα τῆς ὀργανωθείσης Ἑλληνικῆς ἀμυντικῆς δράσεως.

Εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἐπέστη ὁ καιρὸς νὰ ἐκδηλωθῆ ἡ ἀντίρροπος πρὸς τὴν Βουλγαρικὴν Ἑλληνικὴ ἔνοπλος δράσις μὲ σκοπὸν νὰ σταματήσῃ καὶ νὰ ματαιώσῃ τὸ βουλγαρικὸν τρομοκρατικὸν ἔργον, νὰ ἐμψυχώσῃ τὸν ὑπόδουλον Ἑλληνα Μακεδόνα καὶ νὰ καταδείξῃ εἰς τοὺς ξένους ὅτι οἱ Ἑλληνικοὶ πληθυσμοὶ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐγκαταλειφθοῦν ἀνυπεράσπιστοι εἰς τὴν μανίαν τῶν κομιτατζήδων.

Μὲ τὴν συμπαράστασιν καὶ τὸ ἐνεργὸν ἐνδιαφέρον τοῦ Ἑλληνικοῦ Κράτους σκιρτᾷ τότε ἡ Ἑλληνικὴ Μακεδονικὴ καρδιά, φθάνει εἰς τὸ ἀπροχώρητον, δὲν εἶναι δυνατὸν πλέον νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀπάνθρωπον δίωξιν τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν τοῦ Μπορίς Σαράφωφ, τοῦ Τσακαλάρωφ, τοῦ Σανδάσκυ, τοῦ Πανίτσα, τοῦ Τάσκα κ. ἄ.

Εὐρίσκει τὴν σταθερὰν καὶ ἀκλόνητον ἀπόφασιν νὰ δράσῃ ἐνόπλιως μὲ τὴν ὑποστήριξιν τῶν ἀδελφῶν τοῦ Ἐλευθέρου Βασιλείου καὶ ἀδιαφορεῖ ἂν ὁ ἀγὼν εἶναι ἄνισος εἰς μίαν ἐμπλοκὴν εἰς αὐτὸ τὸ ἔδαφος τῆς Εὐρωπαϊκῆς Τουρκίας, τὸ πλέον νευραλγικὸν σημεῖον τῆς ἀφύπνιζομένης Ὀθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, πρὸς τὴν ἐπικίνδυνον καὶ ὑπουλον δράσιν τῶν πυκνῶν καὶ αἰμοβόρων βουλγαρικῶν συμμοριῶν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὸν ὄργανωμένον καὶ καλῶς ἐξοπλισμένον Τουρκικὸν στρατόν.

Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην εἰς τὰ τρία ἀναστατωμένα βιλαέτια τῆς Μακεδονίας ἐστάθμευον 100.000 τακτικοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ διαφόρων ὄπλων¹.

Εἰς ἐπίμετρον κατὰ τὸ 1906 μετατίθεται ἡ ἔδρα τοῦ νεοτουρκικοῦ Κομιτάτου «Ἐνωσις καὶ Πρόοδος» εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν ὑπὸ τὰς ὀδηγίας τοῦ

1. I. Χοιδᾶ. Ἱστορία τῆς Μακεδονικῆς ὑποθέσεως Ἀθήναι 1908 σελ. 8.

Ἐμβέρ Πασσᾶ, τοῦ κυριωτέρου μοχλοῦ τοῦ μετέπειτα κινήματος τοῦ τουρκικοῦ Συντάγματος τοῦ 1908¹.

Παρ' ὅλα ταῦτα διοργανώθη ὁ Μακεδονικὸς ἀγὼν μὲ ἀρχικὸν σκοπὸν τὴν ἐξουδετέρωσιν τῆς Βουλγαρικῆς δράσεως καὶ ἀπώτερον τὴν ἀποτίναξιν τοῦ Τουρκικοῦ ζυγοῦ καὶ τὴν ἔνωσιν τῆς Μακεδονίας μετὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος.

Ἐὰν εἰς τὸν κόσμον αὐτὸν ὑπῆρχον μόνον οἱ λογικῶς ὑπολογίζοντες καὶ σταθμίζοντες τὰς πιθανότητας ἐπιτυχίας ἐνὸς τοιοῦτου ἐπαναστατικοῦ ἔργου, τότε ἡ ἱστορία θὰ ἐστερεῖτο τῶν ἐνδοξωτέρων σελίδων τῆς.

Ἰδίως ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων δὲν εἶναι τίποτε ἄλλο ἀπὸ ἓνα συνεχῆ πάντοτε νικηφόρον ἀγῶνα τοῦ πνεύματος τῆς πίστεως καὶ τοῦ συναισθήματος, κατὰ τῆς ὕλης, τοῦ πλήθους καὶ τῆς βίας.

Τὰ πολιτικὰ γραφεῖα τῶν Μεγάλων Δυνάμεων ἐθεώρουν τὴν δρᾶσιν αὐτὴν τῆς Ἑλληνικῆς πλευρᾶς ὡς ἐκ τῶν προτέρων καταδικασμένην εἰς ἀποτυχίαν καὶ ὡς ἔργον τελείας ἀφροσύνης, πλὴν ὅμως ἡ πίστις τῶν ἀγωνιστῶν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν τῆς δουλευούσης φυλῆς ἦτο στερεὰ καὶ ἀμετάθετος.

Ἐπὶ τοῦ προκειμένου αἱ Μεγάλαι Δυνάμεις διεψεύσθησαν εἰς ὅλας τὰς προβλέψεις των διότι δὲν ἔλαβον ὑπ' ὄψει των τὴν τεραστίαν δύναμιν καὶ ἀξίαν τοῦ ἠθικοῦ παράγοντος καὶ τὴν μαχητικὴν ὁρμὴν ποὺ χαρίζει εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους λαοὺς ἢ σταθερὰ πίστις εἰς τὸ μέλλον αὐτῶν, ἢ ἀφοσίωσις καὶ ἢ αὐθόρμητος προσφορὰ πρὸς αὐτοθυσίαν.

ΠΡΩΤΗ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐμφανίζεται ὁ ἐκ Νιγρίτης Σερρῶν Ἀθανάσιος Ἀργυρὸς μετέπειτα—πολιτευτὴς τοῦ Νομοῦ Σερρῶν καὶ ὑπουργὸς—καὶ μεταδίδει τὸν πόνον καὶ τὴν κραυγὴν τοῦ σφαζομένου Μακεδονικοῦ Λαοῦ ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Ὡς ἄλλος Φερραῖος συγκινεῖ καὶ συνεγείρει τοὺς ἀνωτέρους πνευματικούς κύκλους τῶν Ἀθηναίων, τοὺς ἐπιφανεῖς Ἑλληνας τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἐλευθέρας Ἑλλάδος, τοὺς ἀειμνήστους, *Στέφανον Δραγούμην, Παῦλον Μελάν, Δάμπρον Κορομηλάν, Δημήτριον Καλαποθάκην τοῦ «Ἐμπρός», Νεοκλῆν Καζάζην τοῦ «Ἑλληνισμοῦ», Βλάσιον Γαβριηλίδην τῆς «Ἀπροπόλεως»* κ.ἄ. καὶ γίνεται ἀπὸ τότε ὁ ἴδρυτής καὶ ὁ πυρὴν τῆς κινήσεως τοῦ πρώτου Ἐθνικοῦ Μακεδονικοῦ Σωματείου «*Ὁ Μέγας Ἀλέξανδρος*» μὲ ἐξέχοντα πρόσωπα τῆς κοινωνίας τῶν Ἀθηναίων ὡς μέλη.

1. Liman von Sanders Fünf Jahre Türkei 1920.

Αἱ πρῶται καρποφόροι ἐνέργειαι τοῦ Σωματείου τούτου εἶναι ἡ διενέργεια ἐράνων τόσοσιν ἐν Ἑλλάδι ὅσων καὶ ἐν Ἀμερικῇ, πρὸς ἀγορὰν τῶν ἀπαιτουμένων ὄπλων καὶ πυρομαχικῶν καὶ λοιπῶν χρειωδῶν διὰ τὴν ἔμπρακτον ἐνίσχυσιν τῶν σωμάτων τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος.

Τὴν 15)28 Αὐγούστου τοῦ 1903, λέγει ὁ Ἀργυρὸς, ἐκινήσαμεν τὰς συντεχνίας, τὰ σωματεῖα καὶ τὸν Δῆμον καὶ ὑπῆρξαν ὅλοι οἱ κάτοικοι εὐτυχεῖς ὅταν οἱ ἴδιοι εἶδον τοὺς στύλους τοῦ Ὀλυμπίου Διὸς νὰ ὑψοῦνται ἐν μέσῳ ἀνθρωποπλημύρας, ἀξίας καὶ τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Ἱστορικῆς στιγμῆς.¹

Τὸ συλλαλητήριον ἐπέτυχε μεγάλως καὶ ἡ συγκίνησις ἔφθασε εἰς τὰ πέρατα τῆς Ἑλλάδος χωρὶς ν' ἀφήσῃ ἀνεπηρεάστους τοὺς ξένους διπλωματικούς κύκλους. Εὐθύς ματὰ τὸ συλλαλητήριον ἐπιτροπὴ ὑπὸ τὸν Ἀργυρὸν καὶ τὸν Στέφανον Δραγούμην ἐπιδίδει ψήφισμα τοῦ Ἀθηναϊκοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς πρεσβευτὰς τῶν μεγάλων Δυνάμεων,² ψήφισμα διαμαρτυρίας διὰ τὰς βουλγαρικὰς κακουργίας εἰς τὴν Μακεδονίαν τὰς γενομένας μὲ σκοπὸν τὴν ἐξόντωσιν τοῦ ἐκεῖ ἀνθηροῦ Ἑλληνισμοῦ μὲ τὴν ἀπερίφραστον δήλωσιν ὅτι ὅλοι οἱ Ἕλληνες, ἐλεύθεροι καὶ ὑπόδουλοι θὰ λάβουν ἐξ ἀνάγκης τὰ ὄπλα πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν Μακεδόνων, πρὸ τῆς ἀφορήτου ἀδιαφορίας τῆς Εὐρώπης διὰ τὰ συμβαίνοντα ἐκεῖ καὶ θὰ παύσουν τὴν μέχρι τοῦδε στάσιν ἀναμονῆς.

Ὁρθῶς ὁ καθηγητὴς Ν. Βλάχος ἀναφέρει :

» Δὲν θὰ ἦτο ὑπερβολὴ ἂν τις ἰσχυρισθῇ ὅτι ἡ Μακεδονία
» θὰ παρέμενε μέχρι τέλους ἀγνωστος ἂν μὴ ἡ κρατικὴ πρόνοια
» ἀνεπληροῦτο ὑπὸ τῆς ἰδιωτικῆς πρωτοβουλίας».

Κατὰ τὸ ἴδιον φθινόπωρον μεταβαίνει ὁ Ἰ. Δραγούμης εἰς Μακεδονίαν καὶ ἐπιχειρεῖ ποριοδεῖαν διὰ νὰ ἀντιληφθῇ πρᾶσσωπικῶς τὴν κατάστασιν, κατ' ἀρχὰς εἰς Σόροβιτς Μπλάτσι καὶ Χρούπισταν, Κοζάνην καὶ Βέρροϊαν καὶ ἐν συνεχείᾳ ἀπὸ τοῦ Σιδηροκάστρου διὰ τῶν Σερρῶν καὶ τῆς Δράμας καὶ Καβάλας φθάνει μέχρι Νευροκόπου καὶ Μελενίκου, Αἱ ἀναφοραὶ του πιστοὶ ζωγραφικοὶ πίνακες τῆς ζοφερᾶς καταστάσεως τῆς Μακεδονίας κατατοπίζουν πλήρως τὸν πατέρα του Στέφανον Δραγούμην καὶ τὴν Κυβέρνησιν.

Καὶ ἀκολουθεῖ σπουδαῖον πολιτικὸν γεγονός. ὁ Στέφανος Δραγούμης, ὡς ἄλλος Ἀριστείδης, ἐπισκέπτεται τὸν Δεληγιάννην, τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἀντι-

1. Τρ. Θεοδωρίδου. Ἀθανάσιος Ἀργυρὸς εἰς μνήμην, ἄρθρον δημοσιογράφου Σ. Μπούσουλα Ἀθῆναι 1956 σ. 94. Ν. Βλάχου. Τὸ Μακεδονικὸν ὡς φάσις τοῦ Ἀνατολικοῦ Ἀθῆναι 1935 σ. 274.

2. Ι. Σ. Νόταρη Παῦλος Μελάς, ἔκδοσις ἐταιρείας Μακεδονικῶν σπουδῶν Θεσσαλονίκη 1955 σ. 28.

πολιτεύσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ Κοινοβουλίου, εἰς τὸν ὁποῖον ἐξιστορεῖ λεπτομερῶς τὰ δεινοπαθήματα τῶν Μακεδόνων.

Ὁ Δεληγιάννης συγκινεῖται καὶ τὴν ἐπομένην εἰς ἐπερώτησίν του εἰς τὴν Βουλὴν καταλήγει λέγων :

« Ἡ Κυβέρνησις πρέπει νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς ἀδελφούς μας νὰ ἀμύνωνται διὰ τῶν μέσων ἅτινα ἔχουν εἰς τὴν διάθεσίν των »¹.

Αὐτὰ τὰ ἀπλᾶ λόγια θὰ ἐπαληθευθοῦν ἀργότερα ἀπὸ κρίσεις τοῦ εὐρωπαϊκοῦ τύπου καὶ ἀπὸ εἰδήσεις ξένων ἀνταποκριτῶν ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς τῆς Μακεδονίας ἐστάθη ἱκανὸς νὰ διατηρήσῃ τὴν ὑπαρξίν του μὲ ἴδια μέσα καὶ νὰ ἐξουδετερώσῃ τὸ σατανικὸν ἔργον τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων.

ΔΕΥΤΕΡΑ ΑΓΩΝΙΣΤΙΚΗ ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ

Εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν διαρκῶς καταφθάνουν εἰδήσεις ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν Ἀνατολικῆς καὶ Δυτικῆς Μακεδονίας διὰ τὴν ἀπελπιστικὴν κατάστασιν τὴν δημιουργηθεῖσαν ἀπὸ τὰς ἀγρίας δολοφονίας καὶ τὰς ἀπειλὰς ἐξουτέσεως τῶν Ἑλλήνων χωρικῶν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων.

» Τὸ Βουλγαρικὸν Μακεδονικὸν Κομιτᾶτον, ὁμολογεῖ ὁ τότε Γεν. Πρόξενος τῆς Μεγ. Βρετανίας ἐν Θεσσαλονίκῃ, κατέστρωσε κατάλογον ἐπιβάλλοντα φόρους εἰς ἕκαστον Χριστιανόν, συμφώνως πρὸς τοὺς πόρους αὐτοῦ. Ὁ ἀρνούμενος νὰ καταβάλλῃ τὰ τέλη ταῦτα φονεύεται. Ὑπὸ τὰς συνθήκας αὐτὰς οἱ χριστιανοὶ ἐκτὸς τῶν τακτικῶν φόρων ἔχουν νὰ πληρώσουν καὶ ἄλλους πρὸς τοὺς Κομιτατζήδες, χωρὶς νὰ ὑπολογισθῇ καὶ ἡ εἰς τρόφιμα εἰσφορὰ τῶν χωρικῶν διὰ τὴν συντήρησιν τῶν βουλγαρικῶν συμμοριῶν. Ὅλιγον κατ' ὀλίγον ἐξοντώνονται ὅλοι ἐκεῖνοι οἱ ὁποῖοι μένουσιν πιστοὶ εἰς τὸ Πατριαρχεῖον »².

Αἱ ἐν δράσει βουλγαρικαὶ συμμορίαὶ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀνέρχονται εἰς 65 ἐνῶ ἔναντι αὐτῶν παρατάσσονται 25 ἀμυντικαὶ ἀνταρτικαὶ Ἑλληνικαὶ ὀμάδες.

Τὸ δράμα τῆς διώξεως τοῦ Ἑλληνικοῦ κλήρου καὶ τῶν λειτουργῶν τῆς Ἑλληνικῆς παιδείας, τὸ κλείσιμον καὶ ἡ πυρπόλησις Ἑλληνικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ σχολείων διεγείρει τὴν ἀγανάκτησιν τοῦ Λαοῦ τῆς Θεσσαλονίκης.

Τὴν 6ην Μαρτίου 1904 Ἑλληνικαὶ λαϊκαὶ μᾶζαι σχηματίζουσι μεγάλ-

2. Γρ. Θεοδωρίδου. Ἀθανάσιος Ἀργυρός εἰς μνήμην Ἀθῆναι 1956 ἄρθρον καθηγητοῦ Ἀντ. Κεραμοπούλου σελ. 56

1. Ι. Χουῖδᾶ Ἱστορία τῆς Μακεδονικῆς Ὑποθέσεως Ἀθῆναι 1908 σ. 167 - 185.

λην διαδήλωσιν ἔξω τῶν γραφείων τῆς Ἑλληνικῆς Κοινότητος Θεσσαλονίκης καὶ διαμαρτύρονται ἐντόνως κατὰ τῶν βουλγαρικῶν κακουργημάτων καὶ διὰ τὴν ἔλλειψιν τῆς ὀφειλομένης προστασίας τοῦ Ἑλληνικοῦ Στοιχείου ἐκ μέρους τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν.

Οἱ ὁμιληταὶ διαδηλοῦν ὅτι ἂν ἐξακολουθήσῃ ἡ ἀδιαφορία αὐτὴ θ' ἀναγκασθοῦν μὲ ἴδια μέσα νὰ περιφρουρήσουν τὴν ζωὴν τιμὴν καὶ περιουσίαν των ¹.

Αἱ Σέρραι δὲν ὑστεροῦν εἰς τὴν κίνησιν αὐτὴν τῆς διαμαρτυρίας.

Κατὰ τὴν ἰδίαν ἐποχὴν ἐπιτροπὴ τῶν κοινοτικῶν ἀρχόντων Σερρῶν ἐπιδίδει ἔγγραφον διαμαρτυρίαν πρὸς τὸν Μουτσεσερίφην Σερρῶν καὶ τοὺς προξένους τῶν πέντε μεγάλων Δυνάμεων, διὰ τὴν ἀδρανῆ στάσιν τῶν Τουρκικῶν στρατιωτικῶν ἀρχῶν ἔναντι τῶν Βουλγάρων κακοποιῶν, οἱ ὅποιοι λυμáινονται κυριολεκτικῶς τὴν ὑπαιθρον ².

ΕΝΟΠΛΟΣ ΕΚΔΗΛΩΣΙΣ

Ὁ σπόρος ποὺ ἔρριψεν ὁ Ἀθανάσιος Ἀργυρὸς κατὰ τὸν ἐθνικὸν συναγεμὸν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς πρωτευούσης ἐβλάστησε.

Ἡ παράλληλος σοβαρὰ καὶ πολῦτιμος δρᾶσις καὶ ἄλλων παραγόντων ἐκ Δυτικῆς Μακεδονίας δίδει τὸ σύνθημα διὰ μίαν ἔνοπλον ἐξέγερσιν.

Τὴν 18 Αὐγούστου 1904 ἐξορμᾷ πέραν τῶν συνόρων πρὸς τὴν Δυτ. Μακεδονίαν ὁ Παῦλος Μελάς ἐπὶ κεφαλῆς μικροῦ μικτοῦ σώματος ἀπὸ 28 Ἑλλήνων τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου, τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Κρήτης.

Ἀφίνει ὀπίσω του οἰκογένειαν, πλούτη, εὐμάρειαν, ἀκίνδυνον εὐρὺ μέλλον στρατιωτικῆς καριέρας, τὴν ἀπόλαυσιν ζωῆς τῆς ἀνωτέρας ἀθηναϊκῆς κοινωνίας καὶ κρατεῖ πρῶτος τὸν δαυλὸν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος. Τὰ Ἑλληνικὰ ἀνταρτικὰ σώματα ἔχουν τώρα ν' ἀντιμετωπίσουν εἰς τὴν Μακεδονίαν ὄχι μόνον τοὺς Βουλγάρους τρομοκράτας ἀλλὰ καὶ τὴν ἀπηνῆ καταδίωξιν ἐκ μέρους τοῦ τακτικοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ.

Ὁ κατόπιν προδοσίας ἡρωϊκὸς θάνατος τοῦ Παύλου Μελά εἰς τὴν Σιάτισταν τῶν Κορεστίων τὴν 13ην Ὀκτωβρίου 1904 ἔπειτα ἀπὸ σκληρὰν συμπλοκὴν πρὸς Τουρκικὸν ἀπόσπασμα, ἀναφλέγει τὸ φρόνημα τοῦ ἀγῶνος, τόσον εἰς τοὺς κύκλους τῶν Ἀθηνῶν καὶ τῶν ἐπαρχιῶν τοῦ ἐλευθέρου Βασιλείου, ὅσον καὶ εἰς τοὺς κύκλους τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ μέχρι καὶ τοῦ μικροτέρου χωρίου.

2. I. Νοτάρη Παῦλος Μελάς ἐκδοσις ἐτ. Μακεδονικῶν σπουδῶν Θεσ/νίκη 1955 σελίς 41.

1. Π. Πέννα ἱστορία τῶν Σερρῶν Ἀθήναι 1938 σελ. 107-108.

Ὁ θάνατός του γίνεται θρῦλος, γίνεται τραγοῦδι, μοιρολόγι τοῦ Ἑλληνικοῦ χωριοῦ.

Ἡ πολύτιμος εἰσφορὰ τοῦ αἵματος τοῦ Παύλου Μελά ἀποκτᾶ ἀνυπολόγιστον σημασίαν καὶ ἔκτακτον σοβαρὸν ἐνισχυτικὸν συντελεστὴν διὰ τὰ ἠθικὰ κίνητρα τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος.

Ἀναπτέρωνει εἰς ἀφάνταστον σημεῖον τὸ ἐθνικὸν μένος τῶν δυναστευομένων Ἑλλήνων εἰς τὰ πέρατα τῆς ὑπαίθρου Μακεδονικῆς γῆς.

Ὅλα τὰ σχολεῖα εἰς τὰς πόλεις καὶ εἰς τὰ χωριά ψάλλουν κρυφὰ καὶ συγκινητικὰ τὸ τραγοῦδι τοῦ χαμοῦ τοῦ Παύλου Μελά :

Σὰν τέτοια ὄρα στὸ βουνὸ
ὁ Παῦλος πληγωμένος
εἰς τὸ νερὸ τοῦ ἀὐλακιοῦ
ἦτανε ξαπλωμένος

*
* *

Παῦλος Μελάς κι' ἂν πέθανε
τ' ἀδέλφια του νὰ ζήσουν
αὐτὰ θὰ πολεμήσουν
τὴ Βουλγαριὰ νὰ σβύσουν.

Εἰκόνες εἰς δελτάρια μὲ τὴν εὐγενικὴ ἀρρενωπὴ μορφὴ του κυκλοφοροῦν εἰς ὁλόκληρον τὴν Μακεδονίαν κατὰ τρόπον ἀπόκρυφον καὶ ἐπιλήψιμον.

Τὰ Μακεδονόπουλα μεγαλώνουν τραγουδῶντας τὸ κλέφτικο τραγοῦδι τοῦ Νικοτσάρα καὶ τὰ ἀληγορικά τραγοῦδια τῆς «ταπεινῆς Λαφίνας» τῆς σκλαβωμένης Μακεδονίας.

...Μόνο μιὰ λαφίνα ταπεινὴ
δὲν πάει κοντὰ μὲ τ' ἄλλα
...Θωπεύει γάργαρο νερό,
...θολώνει καὶ τὸ πίνει.

καὶ τοῦ «λεονταριοῦ» πού,
...ἔξαφνα τὴν ἀλυσίδα σπάζει
καὶ βρυχόμενο τὴν χαίτη του τινάζει.

Κατὰ τὴν ἐποχὴν αὐτὴν ἀποτινάσσεται πλέον ἢ ἄπρακτος ἀναμονὴ τῆς ἐξελίξεως τοῦ Μακεδονικοῦ. Συμπληρώνεται ἡ ὀργάνωσις τῶν χωριῶν, ἡ μῆσις διὰ τὴν συμμετοχὴν εἰς τὴν ἐθνικὴν προσπάθειαν ἐπεκτείνεται εἰς τοὺς κατοίκους τῆς ὑπαίθρου, λαμβάνεται πρόνοια δι' εἰσαγωγὴν ὄπλων καὶ ἐνισχύονται τὰ σώματα μὲ συμμετοχὴν μακεδόνων μαχητῶν, ὑπὸ οἰκονομικὴν φροντίδα ἀνελλιποῦς οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως τῶν ἀγωνιστῶν.

Εἰς διάστημα ὀλίγων μηνῶν, δηλαδὴ κατὰ τὴν ἀνοιξιν τοῦ 1905 προσέρχονται πλέον αὐθορμήτως καὶ φοροῦν τὸ μαῦρο λοξὸ πηλίκιον καὶ τὴν

κάπαν τοῦ ἀντάρτου, Ἕλληνες ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν, τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα καὶ τὴν Κρήτην.

Τὰ ἀνταρτικὰ σώματα εἰς τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν διεκπεραιοῦνται μὲ εὐκολίαν ἀπὸ τὸν κόλπον Τσαγγεζι-Ὀρφάνι καὶ τῆς λίμνης τοῦ Ἀχινοῦ καὶ ὑποσηρίζονται μὲ θέρμην ἀπὸ τὰ παραλίμνια χωριά καὶ ἀπὸ τὰ χωριά Νιγρίτης, Σερρῶν καὶ Ζίχνης.

Τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος ἀρχίζει νὰ λαμβάνη θετικὴν στάσιν ἀπέναντι τοῦ Μακεδονικοῦ ζητήματος.

Τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν ἀποτινάσσει τὸν λήθαργον. Τὸ Μακεδονικὸν ζήτημα κυριαρχεῖ εἰς τὰς κινήσεις του.

Εἰς τὴν Θεσσαλονικὴν τοποθεῖται Γεν. Πρόξενος ὁ Λάμπρος Κορομηλάς, εἰς τὸ Μοναστήρι ὡς πρόξενος ὁ Ἰωάν. Δραγούμης, εἰς τὰς Σέρρας ὡς πρόξενος ὁ Ἀντ. Σαχκούρης μὲ πολυτίμους βοηθοὺς τὸν Δημοσθένην Φλωριᾶν καὶ τὸν Β. Καψαμπέλην.

Ἡ ἐπ'ἀνδρωσις αὐτῆ τῶν Μακεδονικῶν προξενείων μὲ ἄκρως εἰδικὰ καὶ ἐπιτήδεια στελέχη προσδίδει βάσιμον ἐλπίδα ἐπιτυχίας καὶ βελτιωμένον τόνον ὀρθῆς δράσεως τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος.

Παραχωροῦνται πλέον ὅλοι οἱ ἀπαραίτητοι ἔμπειροι παράγοντες καὶ τὰ συναφῆ ἀναγκαῖα μέσα διὰ τὴν δρᾶσιν τῶν σωμάτων.

Τὰ ληφθέντα μέτρα ἐξαιρετικῆς σημασίας ἐκ μέρους τοῦ ἀφυπνισθέντος Ἑλληνικοῦ Κράτους εἶναι τὸ ἐμπράγατον ἀποτέλεσμα τῶν ἀκαταπονήτων ἐνεργειῶν τῶν ἐν Ἀθήναις Μακεδονικῶν Σωματείων «Μέγας Ἀλέξανδρος» ὑπὸ τὸν Ἀργυρὸν καὶ «Κεντρικὸς Μακεδονικὸς Σύλλογος» ὑπὸ τὸν Δυτικομακεδόνα ἱατρὸν Θεοχάρην Γ. Γερογιάννην.

ΠΡΩΤΟΠΟΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΜΑΧΗΤΙΚΗΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΣ ΕΙΣ ΣΕΡΡΑΣ

Αἱ Σέρραι εἰς τὴν Μακεδονίαν προπορεύονται εἰς τὴν ἴδρυσιν μυστικῆς πολιτικῆς καὶ μαχητικῆς ὀργανώσεως τοῦ Σωματείου «ΟΡΦΕΥΣ» κατὰ τὸ 1905 μὲ τὸ περίβλημα τοῦ μουσικογυμναστικοῦ Ὁμίλου.

Τὰ μέλη του Σερραῖοι πολῖται ὅλων τῶν τάξεων ἐμπνευσμένα μὲ ἀκατάβλητον θάρρος δημιουργοῦν κρύπτας ὅπλων ἀνεφοδιάζουσι τὰ σώματα, παρέχουσι περίθλαψιν καὶ ἄσυλον εἰς τοὺς ἀγωνιστὰς μὲ τέλειον συνεργεῖον ἱατρῶν καὶ φαρμακοποιῶν, καὶ ὀργανώνουσι σταθερὰ τὸν ἀγῶνα τῶν σωμάτων διὰ τὴν ἀνακούφισιν τῶν κατοίκων ἰδίως τῆς ὑπαίθρου ἀπὸ τὴν καταπίεσιν τρομοκρατίαν καὶ ἐπιβουλήν τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων.

Ὁ Ὀρφενὺς προσέφερε τὴν ζωὴν ἐπιλέκτων μελῶν του εἰς τὸν βωμὸν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος.

Ὁ Ἰωάννης Παπάζογλου
 ὁ Κωνσταν. Σταμούλης
 ὁ Νέστωρ Φωκάς
 ὁ Ἀθανάσιος Χρυσάφης
 ὁ Λάζαρος Κιούσης
 ὁ Στέργιος Γεωργιάδης κ. ἄ.

ἐπλήρωσαν μὲ μαρτυρικὸν θάνατον τὴν ἐλευθερίαν τῆς Μακεδονίας. Ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν Ἀθήναις σύλλογος «Μέγας Ἀλέξανδρος» ὑπὸ τὸν Ἀθ. Ἀργυρὸν παρουσιάζει παράλληλον ἀξιόλογον δρᾶσιν συντελεστικὴν εἰς τὴν διεξαγωγὴν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος.

Ἐπὶ τῇ εὐκαιρίᾳ τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγῶνων τοῦ 1906 κατορθώνει ὁ Σύλλογος νὰ δώσῃ γεῦμα εἰς τὸ Γαλάτσι.

Τὸ ὀργανώνει μὲ ἐπιμέλειαν καὶ λαμβάνουν μέρος εἰς αὐτὸ ὑπὲρ τὰ 150 μέλη τοῦ Συλλόγου ὡς καὶ ἐπίσημοι φιλοξενούμενοι καὶ ἀθληταὶ ἀπὸ τὰς ἀλυτρώτους πόλεις τῆς Μακεδονίας καὶ ἰδίως τοῦ Μοναστηρίου.

Ἡ παρουσία τοῦ στρατηγοῦ Σμολένσκη εἰς τὸν ὁποῖον ἐδόθη ἡ πλέον τιμητικὴ θέσις, προσέδωκε ἰδιαιτέραν σημασίαν καὶ αἴγλην.

Ὁ Ἀθανάσιος Ἀργυρὸς συνεκίνησε τότε τοὺς συνδαιτημόνας μὲ τὰς ἐνθουσιώδεις καὶ θερμὰς προποσεῖς του καὶ τὰς εὐχὰς του διὰ τὴν σύντομον ἀπελευθέρωσιν τῆς Μακεδονίας.

Τὸ γεῦμα ἐτελείωσεν ἐν μέσῳ γενικῆς συγκινήσεως διὰ τὴν Μακεδονικὴν ὑπόθεσιν, μὲ ἐθνικοὺς χοροὺς ὑπὸ τοὺς ἤχους Μακεδονικῆς φιλαρμονικῆς καὶ μὲ ἀκράτητον ἐνθουσιασμόν τῶν παρευρεθέντων¹.

Ὁ Σύλλογος ἔχων ἐπὶ κεφαλῆς τὴν Μακεδονικὴν Φιλαρμονικὴν ἐπέστρεψε ἐν μέσῳ χειροκροτημάτων ἐπευφημιῶν καὶ ἐνθουσιασμοῦ διὰ τῶν ὁδῶν Πατησίων καὶ Σταδίου εἰς τὴν πλατείαν Συντάγματος.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ δρᾶσις τῶν Ἑλληνικῶν σωμάτων εἰς ὅλην τὴν ἔκτασιν τῆς Μακεδονίας προστατεύει τὸν Ἑλληνισμόν τῆς ὑπαίθρου καὶ ὑποστηρίζεται ἀπὸ τὰ Ἑλληνικὰ χωριά μὲ φανατισμόν καὶ πίστιν.

Οἱ διδάσκαλοι καὶ οἱ ἱερεῖς μὲ ἀνακούφισιν ἀνακτοῦν τὸ ἠθικόν των καὶ ἀναλαμβάνουν μὲ νέον θάρρος τὸ σταθερὸν κήρυγμα διὰ τὴν πίστην καὶ τὴν πατρίδα.

Οἱ Ἕλληνες ἀντάρται ἔχουν νὰ πολεμήσουν πρὸς δύο μέτωπα, κατὰ τοῦ Βουλγάρου κακοπίστου εἰσβολέως καὶ κατὰ τοῦ Τούρκου δυνάστου, ὁ ὁποῖος ἐνῶ δὲν δοκιμάζει καμμίαν ἐπιθεσίαν των ἐν τούτοις τοὺς θεωρεῖ ὅπου καὶ ἂν τοὺς συναντήσῃ ὡς ἐπαναστάτας καὶ τοὺς ἔξοντῶνει.

Ὁ Μακεδὼν χωρικὸς ἀφυπνίζεται καὶ ἀρχίζει νὰ λαμβάνῃ μέρος ἐνεργ-

1. I. Τόζη. Βλέπε μελέτην του περὶ τῆς ἐν Ἀμερικῇ δράσεως τοῦ Ἀθανασίου Ἀργυροῦ, ὑπὲρ τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος δημοσιευομένην ἐν τῷ παρόντι τόμῳ.

γὼν εἰς τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, ἀφοῦ χάριν αὐτοῦ ἐπίλεκτα παλλικάρια, ἐλεύθεροι ἀδελφοὶ ἀπὸ τὴν Στερεάν, τὴν Πελοπόννησον καὶ τὴν ἡγεμονίαν τῆς Κρήτης θυσιάζουν τὴν ζωὴν των διὰ τὴν Μακεδονίαν.

Ἡ Ἑλληνικὴ περιφέρεια τῶν Σερρῶν προσφέρει τότε τὰ περισσότερα.

Αὐξάνεται τὸ ποσοστὸν συμμετοχῆς τῶν ἐντοπίων εἰς τὰ Ἑλληνικὰ ἀνταρτικὰ σώματα 9 : 1 εἰς τὸ διαμέρισμα Σερρῶν, καὶ 2 : 1 εἰς τὰς ἄλλας περιφέρειας τῶν δύο βιλαετιῶν ¹.

Κατόπιν αὐστηρῶν ἐντολῶν τοῦ Κέντρου ἡ δρᾶσις τῶν Ἑλληνικῶν σωμάτων στρέφεται ἀποκλειστικῶς κατὰ τοῦ Βουλγαρικοῦ Κομιτάτου, διὰ νὰ σταματήσῃ τὸ ἀπαίσιον ἔργον του, τὴν τρομοκρατίαν τοῦ Ἑλληνισμοῦ τῆς Ὑπαίθρου, τὰς δολοφονίας σημαινόντων παραγόντων τοῦ μακεδονικοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ, καὶ τοὺς συστηματικοὺς ἐμπρησμοὺς μεγάλων καταστημάτων Ἑλλήνων ἐμπόρων τῶν ἀστικῶν μακεδονικῶν κέντρων, οἱ ὅποιοι εἶχον εἰς χεῖρας των τὸ χονδρικὸν ἐμπόριον.

Οὕτω τὸ ἔργον τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων σκοπὸν εἶχε τὴν διαφύλαξιν τοῦ Ἑλληνισμοῦ ἀπὸ κάθε βουλγαρικὴν ἐπιβουλήν, καὶ τὴν προσπάθειαν νὰ παραμείνῃ ἀκλόνητον καὶ θαλερὸν τὸ φρόνημά του μέχρι τῆς στιγμῆς κατὰ τὴν ὁποίαν θὰ ἐκαλεῖτο νὰ συνενώσῃ τὴν ἠθικὴν καὶ ὑλικὴν του δύναμιν εἰς τὸν ἀγῶνα τῆς Ἐθνικῆς ἀποκαταστάσεως.

Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ἡ ἡγεσία τοῦ ἀγῶνος ἀποφεύγει κατ' ἀρχὴν τὴν σύγκρουσιν πρὸς τὰς Τουρκικὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς Τούρκους κατοίκους, συγκρουσιν ἀνωφελῆ καὶ δυναμένην νὰ προκαλέσῃ ἀντεκδικήσεις καὶ ἀντίποινα καὶ νὰ ἐπιδεινώσῃ τὴν θέσιν τῶν πυκνῶν, ἐγχωρίων Ἑλληνικῶν πληθυσμῶν.

Αὐτὴν τὴν λογικὴν στάσιν τῶν Ἑλληνικῶν σωμάτων τὴν συκοφαντοῦν οἱ Βούλγαροι εἰς τοὺς Εὐρωπαϊκοὺς κύκλους καὶ τὴν ὀνομάζουν «σύμπραξιν» μετὰ τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν.

Καὶ ὅμως κατόπιν προδοσίας προερχομένης ἀπὸ Βουλγαρικὸν χρυσίον προδίδονται πολλοὶ ὀπλαρχηγοὶ Ἑλληνες εἰς τὰς Τουρκικὰς ἀρχάς, ὅπότε μοιραίως συμπλέκονται πρὸς ἀνωτέρας τακτικὰς στρατιωτικὰς μονάδας καὶ ἐξοντώνονται.

Ὁ Μωραΐτης, ὁ Φραγκόπουλος, ὁ Ἄγρας, ὁ Τσοτάκος, ὁ Μητρούσης τῶν Σερρῶν, ὁ Ἀνδρέας τῆς Δοβίστας, ὁ Παπαπασχάλης τοῦ Ἰκάμπου τῶν Σερρῶν, ὁ Σκαλίδης, ὁ Νικολούδης, ὁ Παντιελῆς καὶ πολλοὶ ἄλλοι Ἑλληνες ὀπλαρχηγοί, γίνονται θύματα τῆς Βουλγαρικῆς κακοπιστίας καὶ δολιότητος καὶ τῆς Τουρκικῆς αὐταρχικότητος.

Εἰς διάστημα ἑνὸς καὶ μόνον ἔτους ἀπὸ τοῦ θέρους τοῦ 1906 μέχρι τοῦ θέρους τοῦ 1907, κατ' ἐπίσημον ἀνακοίνωσιν στατιστικῆς τοῦ ἐν Θεσ-

1. Ν. Βλάχου. Τὸ Μακεδονικὸν ὡς φάσις τοῦ Ἀνατολικοῦ. Ἀθήναι 1935 σ. 454 (Α.Υ.Ε.)1907) 4 Αὐγ. π. η. Προξενείου Σερρῶν.

σαλονίκη Χιλμή Πασσά, τοῦ ὑπευθύνου πολιτικοῦ ἀρμοστοῦ τῆς Μακεδονίας, γίνονται 46 συμπλοκαὶ τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ πρὸς Ἑλληνικὰ σώματα καὶ 218 Ἕλληνες φονεύονται κατ' αὐτάς ¹.

Ἄλλαι 74 συμπλοκαὶ γίνονται Ἑλληνικῶν σωμάτων πρὸς Βουλγαρικὰς συμμορίας μὲ 291 Ἕλληνας νεκρούς.

Ἐκτὸς τούτου ἐνεργοῦνται ἀπὸ τὰς Τουρκικὰς ἀρχὰς συλλήψεις Μακεδόνων μὲ ἀορίστους κατηγορίας ὅτι υπέθαλπον τὰ Ἑλληνικὰ σώματα, καὶ αἱ φυλακαὶ Σερρῶν, Μοναστηρίου καὶ Θεσσαλονίκης γεμίζουν ἀπὸ ἀθώους ὧς ἐπὶ τὸ πλεῖστον κρατουμένους.

Ἐμφανίζεται τώρα καὶ νέας μορφῆς δυσμενῆς ἐκδήλωσις τῆς Τουρκικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὰ στελέχη τῶν Ἑλληνικῶν Κοινοτήτων τῆς Μακεδονίας. Κατὰ διαταγὴν τῆς Ὑψηλῆς πύλης ἀπελαύνονται ἢ μετατίθενται ὡς δυναμικοὶ παράγοντες εὐνοοῦντες τὸν Μακεδονικὸν ἀγῶνα, οἱ Μητροπολῖται Σερρῶν, Πελαγονίας, Μοναστηρίου, Δράμας καὶ Καστορίας.

Ἡ κατὰ τὴν 14ην Ἰουλίου τοῦ 1907 αἱματηρὰ συμπλοκὴ κατόπιν βουλγαρικῆς προδοσίας, τῆς πενταμελοῦς ὁμάδος τοῦ ὀπλαρχηγοῦ Μητρούση εἰς τὸ προάστειον τῶν Σερρῶν Καμενίκια, εἰς σθεναρὰν μάχην πρὸς ἀνωτέρας δυνάμεις τακτικοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ, ἀφίνει 35 νεκρούς Τούρκους στρατιώτας καὶ δύο ἀξιωματικούς ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕτερος Διοικητὴς τῆς ἀστυνομίας Σερρῶν. Ἐκ τῆς ἡρωϊκῆς αὐτῆς ὁμάδος ὁ ἀρχηγὸς τῆς Μητρούσης Γκογκολάκης, ὁ Θεόδωρος Τουρλεντές, καὶ ὁ Μιχάλης Οὐζούνης εὐρίσκουν τὸν θάνατον, ἐνῶ ὁ Ἰωάννης Ἀθανασίου καὶ ὁ Νίκος Παναγιώτου βαρέως τραυματισμένοι αἰχμαλωτίζονται καὶ καταδικάζονται εἰς τὸν δι' ἀγχόνης θάνατον. Ἡ δραματικὴ ἐκτέλεσις τῆς ποινῆς τῶν γίνεται τὴν 3ην Δεκ. 1907 εἰς τὴν πλατείαν Ἄτ-παζάρ τῶν Σερρῶν ².

Ὁ ἀντίκτυπος τῆς μάχης αὐτῆς ἐπιδρᾷ ἐξευτελιστικῶς διὰ τὸ γόητρον τῆς κυριαρχοῦ Τουρκίας εἰς τοὺς κριτὰς τῶν ξένων Δυνάμεων ἐπὶ τῶν πραγμάτων τῆς Μακεδονίας.

Εἰς τὰς 25 Ἰουλίου 1907 ἡ ἐν Βιέννῃ Τουρκικὴ πρεσβεία κατόπιν τῆς διαδοθείσης πληροφορίας τοῦ φόνου πολλῶν Τούρκων στρατιωτῶν κατὰ τὴν μάχην τῆς Καμενίκιας Σερρῶν, ἀναγκάζεται νὰ διαψεύσῃ ὅτι ἐφονεύθησαν 35 Τούρκοι στρατιῶται κατὰ τὴν συμπλοκὴν αὐτήν. Ἄλλὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην πᾶσα διάψευσις προερχαμένη ἀπὸ Τουρκικὴν Διπλωματικὴν ἀρχὴν μὲ σκοπὸν τὴν συγκάλυψιν ἀληθινῶν γεγονότων, εἶχε τὴν ἔννοιαν τῆς ἐπιβεβαιώσεως.

Παρέστην αὐτόπτης μάρτυς τῆς νεκρικῆς πομπῆς τῶν 35 φονευθέν-

1. Β. Κολοκοτρώνη *La Macedoine et l'hellenisme* Paris 1919 σελ. 597.

2. Σερμικὰ Χρονικά Β' τόμος Ἀθῆναι 1957 Ἄρθρον Ν. Πέτροβιτς σ. 174 Π. Πέννα Ἱστορία τῶν Σερρῶν Ἀθῆναι 1938 σ. 111,—115

των Τούρκων στρατιωτῶν, οἱ ὁποῖοι καὶ εἰτάφησαν εἰς τὰ Τουρκικὰ «Μνημόρια» τοῦ λόφου Μουσάλα Δυτικῶς τοῦ Τσεμπλέκ Ντερέ τῶν Σερρῶν.

Ἀπὸ τὰ γεγονότα τῶν Σερρῶν ἡ ἐπίσημος Τουρκία ἐκτεθεῖσα ἀνεπανορθώτως εἰς τὰ ὄμματα τῆς Εὐρώπης, προβαίνει εἰς δριμεῖαν τηλεγραφικὴν διακοίνωσιν πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, εἰς τὴν ὁποίαν ἐπιρρίπτει τὴν εὐθύνην τῆς ἐνισχύσεως τῆς Ἑλληνικῆς δράσεως ἐν Μακεδονίᾳ καὶ ἐφιστᾷ τὴν προσοχὴν τῆς μὲ ἀπειλὴν τὴν ρῆξιν τῶν μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν σχέσεων καὶ ἐπιδίδει τὴν διακοίνωσιν τὴν 16/29 Ἰουλίου 1907¹.

Ἐπειδὴ ἡ διακοίνωσις αὐτὴ ἀπηυθύνθη μονομερῶς πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν, ἐνῶ πρὸς τὴν Βουλγαρικὴν οὐδεμία διακοίνωσις ἐπεδόθη διὰ τὴν δρᾶσιν τῶν Βουλγαρικῶν συμμοριῶν ἐν Μακεδονίᾳ, ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις μὲ σταθερότητα ἀπήντησεν ὅτι μόνον ὅταν ἡ Ὑψηλὴ Πύλη θὰ προέβαινε εἰς παρόμοιον διάβημα πρὸς τὴν Βουλγαρικὴν Κυβέρνησιν καὶ ἀπεσύροντο τὰ Βουλγαρικὰ σώματα ἀπὸ τὴν Μακεδονίαν θὰ ἦτο δυνατόν νὰ ἀποσυρθοῦν καὶ τὰ Ἑλληνικά.

Ἡ «**Ἡχώ**» τῶν Παρισίων εἰς ἄρθρον τῆς ἀνέφερε σχετικῶς ὅτι ἡ κατάστασις εἰς τὸ Σαντζάκιον τῶν Σερρῶν κατόπιν τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ Ἑλληνικοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν ἀλλεπαλλήλων συγκρούσεων καὶ μαχῶν εἶναι ἡ σοβαρωτέρα ἐν Μακεδονίᾳ.

Εὐθὺς μετὰ τὰ συνταρακτικὰ γεγονότα τῆς Καμενίκιας τῶν Σερρῶν καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1908, ἡ Ἑλληνικὴ Ἄμυνα Ἀνατολικῆς Μακεδονίας ὁργανώνεται πλέον μὲ σύστημα καὶ κανονισμόν.

Τὸ Σαντζάκιον τῶν Σερρῶν μυστικῶς διαιρεῖται εἰς ἑννέα τμήματα καὶ ὑπάγεται εἰς τὰς διαταγὰς τῆς Γενικῆς Διοικήσεως τοῦ Ἀγῶνος ὑπὸ τὸν Δημοσθένην Φλωριᾶν ὡς ἀρχηγόν.

Λαμβάνεται εἰδικὴ μέριμνα ἀποστολῆς νεαρῶν Μακεδόνων πρὸς ἐξάσκησιν εἰς τὰ ὄπλα εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα².

Ἡ συστηματικὴ αὐτὴ ὁργάνωσις διὰ τὸν ἔνοπλον ἀγῶνα μὲ γυμνασμένην καλῶς τὴν νεολαίαν τῶν Μακεδονικῶν χωρίων ἠτόνισε μὲ τὴν κήρυξιν τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος καὶ δὲν ἐπρόφθασε νὰ ἀποδώσῃ νέους ἀναμενόμενους καρπούς.

Τὸ πολῦτιμον αἷμα τῶν Ἑλλήνων ἀγωνιστῶν ποὺ ἐχύθη εἰς τὸ χῶμα τῆς Μακεδονίας ἔφερε τ' ἀναμενόμενα ἀποτελέσματα.

1) Ἐνθ' ἄνωτ. σ. 118 Β. Κολοκοτρώνη La Macedoine et l' Hellenisme Paris 1919 σ. 597 Ἀλ. Μαζαράκη αἱ περιπέτειαι τῆς Μακεδονίας Ἀθῆναι 1912 σ.

2) Ἐκ τῆς ὑπ' ἀριθ. 135/28/1909 ἐμπιστ. ἐκθέσεως τοῦ Προξένου Σερρῶν Ἄντων. Σακτούρη: «Ἐξάσκησις εἰς τὰ ὄπλα. 65ον ἄρθρον κανονισμοῦ. Ὁ ἀρχηγὸς μετὰ τῆς ἐπιτροπῆς θὰ ὀρίζωσι τοὺς νέους οἱ ὁποῖοι θὰ ἀποσιέλλωνται ἐξ ἐκάστου χωρίου πρὸς ἐξάσκησιν εἰς τὰ ὄπλα εἰς τὴν ἐλευθέραν Ἑλλάδα ἀναλόγως τοῦ πληθυσμοῦ καὶ τῶν πόρων τοῦ χωρίου.

Αἱ ἡμέραι τῆς Σουλτανικῆς ἀπολυταρχίας ἀπομένουν πλέον μετρημένοι. Ἐκ τῶν συγκρούσεων αὐτὰς ποὺ συμβαίνουν εἰς τὴν Μακεδονίαν ἀρχίζει πλέον νὰ συγκινῆται ἡ Εὐρώπη. Χαρακτηριστικαί εἶναι αἱ κρίσεις τῶν Βιενναίων ἐφημερίδων διὰ τὰ ἀποτελέσματα τοῦ Ἑλληνικοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος.

Ἡ ἐφημερίς «*Νέος Ἐλεύθερος Τύπος*» ἔγραφε :

«Ἡ ἀπογοήτευσις διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῆς Βουλγαρικῆς δράσεως ἐν Μακεδονίᾳ προεκάλεσε εἰς ὀλόκληρον τὴν Βουλγαρίαν τὸ μῖσος κατὰ τῶν Ἑλλήνων μέχρι πυρετώδους παροξυσμοῦ. Ἡ ἀποτυχία αὐτὴ πρέπει νὰ ἀποδοθῆ εἰς τὴν ὑπὸ τῶν Ἑλληνικῶν σωματίων ἐπιτυχή ἀπόκρουσιν τῶν Βουλγάρων κομιτατζήδων καὶ τῆς ἐπαναστατικῆς ὀργανώσεως».

Καὶ ἡ «*Γενικὴ ἐφημερίς τῆς Βιέννης*» ἔγραφε :

«Ὁ Ἑλληνισμὸς διὰ τῆς ἐξεγέρσεως αὐτοῦ ἀπέδειξεν ἀρκούντως ὅτι εἶναι εἰς κατὰστασιν νὰ τηρῆ τὴν ἐν Μακεδονίᾳ ὑπαρξίν του περιφρουρῶν αὐτὴν δι' ἰδίων δυνάμεων. Ἡ ἔνοπλος ἄμυνα τῶν Ἑλληνικῶν σωματίων ἠλευθέρωσε τοὺς Ἑλληνικοὺς οἰκισμοὺς ἀπὸ τὴν Βουλγαρικὴν τυραννίαν»¹.

Νέον συνταρακτικὸν γεγονός ἐπλήττει τὸν ὑπόδουλον Ἑλληνισμὸν κατὰ τὸ 1908.

Οἱ Ρουμανίζοντες ἀποθρασύνονται ἀπὸ τὴν Τουρκικὴν εὐνοίαν καὶ ἀνεκτικότητά καὶ δολοφονοῦν τὸν Μητροπολίτην Κορυτσᾶς Φώτιον.

Οἱ ἐν Μακεδονίᾳ πρόξενοι τῆς Εὐρώπης μὲ ἐκτενεῖς ἀναφορὰς κατατοπίζουσι τὰς Κυβερνήσεις των διὰ τὰ συμβαίνοντα.

Προκαλοῦνται διεθνεῖς ζυμώσεις μὲ τὰ σημαντικὰ ἀποτελέσματα :

1) Τὰς ἐπισήμους δηλώσεις τοῦ Σερ Ἐδουαρδ Γκρέυ εἰς τὴν Ἀγγλικὴν Βουλὴν διὰ τὴν πλήρη ἀποστέρησιν τῶν κυριαρχικῶν δικαιωμάτων τῆς Ὑψηλῆς Πύλης ἐπὶ τῆς Μακεδονίας, καὶ

2) τὴν ἐπίσημον συνέντευξιν εἰς Ρεβάλ τοῦ Βασιλέως τῆς Ἀγγλίας Ἐδουάρδου τοῦ Ζ' μὲ τὸ Τσάρον τῆς Ρωσσίας Νικόλαον, ὡς πρόδρομον ἐντονωτέρας ἐπεμβάσεως τῶν Δυνάμεων τῆς Εὐρώπης εἰς τὸ Μακεδονικὸν Ζήτημα κατὰ Ἰούνιον τοῦ 1908².

Ὁ φόβος τῆς ἐπικειμένης ἐκπτώσεως τῆς Τουρκικῆς κυριαρχίας ἐπὶ τῆς σπαρασσομένης Μακεδονίας ἐπιταχύνει τὴν ἐκδήλωσιν τοῦ Νεοτουρκικοῦ κινήματος.

Ἐν ἀκριβῶς ἔτος μετὰ τὴν ὑπέροχον θυσίαν τῆς ὀμάδος Μητρούση καὶ τόσων ἄλλων Ἑλλήνων ὀπλαρχηγῶν, τὴν 11ην Ἰουλίου 1908 χωρὶς αἵματοχυσίαν γίνεται ἡ ἀνακήρυξις τοῦ τουρκικοῦ Συντάγματος καὶ μία τεραστία

1) Ν. Καζάκη Ἡ ψυχολογία τοῦ Βουλγάρου. Ἀθῆναι 1924 σ. 108.

2) Οὐίλιαμ Μίλλερ Ἡ Τουρκία καταρρέουσα. Μετάφρ. Σ. Λάμπρου. Ἀθῆναι 1915 σελίς 577.

Ι. Χοιδᾶ Ἱστορία Μακεδονικῆς ὑποθέσεως Ἀθῆναι 1908 σ. 3.

πολιτικὴ ἀλλαγὴ εἰς τὴν ἀπὸ καιροῦ ἀσθενοῦσαν Ὀθωμανικὴν Αὐτοκρατορίαν, μὲ ἀφθόνους ὑποσχέσεις ἐλευθερίας καὶ ἰσοπολιτείας.

Κατὰ σύμπτωσιν ἡ Τουρκικὴ φρουρὰ τῶν Σερρῶν παίζει σημαντικὸν ρόλον εἰς τὴν ἐπικράτησιν τοῦ κινήματος.

Κανονιοβολισμοὶ ἀναγγέλουσι μεγαλοπρεπῶς τὴν ἀνακήρυσιν τοῦ νέου τουρκικοῦ Συντάγματος.

Ὅλαι αἱ μακεδονικαὶ πόλεις σημαιοστόλιστοι καὶ μὲ διακοσμημένας ἀψίδας ὀργανώνουσι ἑορτὰς εἰς τὰς ὁποίας μὲ χαρὰν λαμβάνει μέρος ὁ λαὸς τῆς Μακεδονίας καὶ παρελάσεις γίνονται μὲ μουσικὰς καὶ χοροὶ καὶ συμπόσια μὲ τὴν ἀναγγελίαν τῆς ἰσοπολιτείας.

Εἰς τὰ ἔνοπλα ἀνταρτικὰ σώματα δίδεται γενικὴ ἀμνηστία καὶ προσέρχονται τότε εἰς τὰς πόλεις οἱ ὄπλαρχηγοὶ τῶν μακεδονικῶν βουνῶν καὶ παραδίδουσι τὸν ὄπλισμόν των.

Ἐνομίσθη πρὸς στιγμὴν ὅτι ἔφυγε διὰ παντὸς ὁ ἐφιάλτης τοῦ σπαραγμοῦ καὶ τῆς ἔξοντώσεως τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ ἔλυτρώθη ὁ τόπος ἀπὸ τὴν αἱματηρὰν δοκιμασίαν.

Ἄλλὰ τὸ σύνθημα «ἰσότης, ἀδελφότης, ἐλευθερία», ποὺ διεκήρυττε τὸ Νεοτουρκικὸν Κομιτάτον ὡς πρόγραμμα τῆς πολιτικῆς τοῦ νέου συνταγματικοῦ καθεστώτος, ὡς θὰ ἴδωμεν, ἦτο καθαρὸν πρόσχημα.

Ὁ Πατριάρχης Ἰωακείμ ὁ Γ', μεγάλη ἐθνικὴ φυσιογνωμία, διαυγῆς πολιτικὴ διάνοια, ἔξαιρετικὸς Ἕλληνας τῆς ἐποχῆς του, ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς διέγνωσε τοὺς ἀληθεῖς σκοποὺς τῆς νεοτουρκικῆς αὐτῆς ἐπαναστάσεως, συστήσας εἰς τοὺς Ἕλληνας **μ ε γ ἄ λ η ν ἐ π ι φ υ λ α κ τ ι κ ὄ τ η τ α**¹.

Παρὰ τὴν ὀρθὴν αὐτὴν διάγνωσιν τῆς καταστάσεως, μὲ ἐλαφρότητα καὶ ἡ ἐλευθέρα Ἑλλὰς καὶ οἱ ὑπόδουλοι Μακεδόνες εἰς τὰς ἀρχὰς ἐπίστευσαν ἀφελῶς ὅτι ἦτο δυνατὸν ἡ βελτίωσις τῆς διαβιώσεως τῶν Ἑλλήνων ν' ἀνατεθῆ εἰς χεῖρας τῶν Νεοτούρκων.

Δὲν παρῆλθεν ἑξάμηνον καὶ νέα δείγματα τῆς βουλγαρικῆς δολιότητος ἐνεφανίσθησαν.

Ἀπὸ τὰς ἀρχὰς τοῦ 1909 νέος κίνδυνος ἐμφανίζεται διὰ τὸν Ἑλληνισμόν τῆς Μακεδονίας.

Οἱ Βούλγαροι ἀρχίζουσι καὶ πάλιν τὴν δρᾶσιν των. Εἰσάγουσι καὶ ἐξοπλίζουσι τὸν φιλικόν των πληθυσμόν εἰς τὰ βόρεια διαμερίσματα. Ἀρχίζει καὶ πάλιν ἡ προπαρασκευὴ κατ' ἀρχὰς τριῶν συμμοριῶν ὑπὸ τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Σανδάσκου, τοῦ Στόγιου Χατζήεφ καὶ τοῦ Μύρτσιου. Ἡ κυκλοφορία των γίνεται μὲ σχετικὴν ἐλευθερίαν καὶ ἐνῶ ὑποδαυλίζουσι καὶ ἐξάπτουσι τὰ μίσση τοῦ σχίσματος καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πεδιάδα τῶν Σερρῶν, εἰς τὰ βόρεια διαμερίσματα Βούλγαροι ἀξιοματικοὶ μὲ ἐνδύματα χωρικῶν Μακεδονίας περιέρ-

1) Ἐμμ. Γρηγορίου Ἑλληνες καὶ Βούλγαροι. Ἀθήναι 1953 σ. 249.

χονται τὰ χωρία καὶ ἐκγυμνάζουν τοὺς κατοίκους των εἰς τὰ ὄπλα διὰ τὴν ὀριστικὴν των ἐπικράτησιν καὶ πάντα αὐτὰ ὡς καὶ πρὸ τοῦ Συντάγματος ἐν γνώσει καὶ τῇ ἀνοχῇ τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν.

Εἶναι ἡ ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἐὰν κανεῖς ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς Ἑλληνας ἀγωνιστὰς τολμήσῃ ν' ἀντιδράσῃ, αὐστηρῶς διώκεται ὑπὸ τῶν Τουρκικῶν ἀρχῶν, τιμωρεῖται ἢ ἀπελαύνεται. Καμμία διαμαρτυρία τῶν Ἑλλήνων Μητροπολιτῶν δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψει¹.

Τὴν ἐποχὴν αὐτὴν οἱ Βούλγαροι εἶναι ἄξιοι θαυμασμοῦ διὰ τὴν νέαν των μεταχείρισιν τῆς Μακεδονικῆς ὑποθέσεως. Θέτουν εἰς ἐφαρμογὴν νέαν μέθοδον. . . «ἄλλο κόλπο».

Αἱ Σέρραι καὶ ὀλόκληρος ἡ Ἑλληνικὴ ζώνη τῆς Μακεδονίας καταπλημμυρίζει ἀπὸ Βουλγάρους τῆς παλαιᾶς Βουλγαρίας, κτίστας, μαραγκοὺς, ράπτας, βαφεῖς, ξυλοκόπους, κ λ. διαφόρων χειρωνακτικῶν ἐργασιῶν ἐργάτας, οἱ ὅποιοι πρὸ τῆς 11ης Ἰουλίου τοῦ 1908 δὲν εἶχον τὸ θάρρος νὰ πατήσουν εἰς τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλληνικῆς αὐτῆς περιφερείας.

Ἡ προσφορὰ τῆς ἐργασίας αὐτῶν τῶν ἐπιδρομέων γίνεται εἰς πολὺ χαμηλὰς τιμὰς ἡμερομισθίων πρὸς συναγωνισμὸν πρὸς τοὺς Ἑλληνας γηγενεῖς ἐργάτας καὶ τεχνίτας διότι ὅλοι αὐτοὶ κατόπιν ὑποδείξεως ἔχουν τὸ πρῶτον νὰ ἐργάζωνται περισσοτέρας ὥρας, νὰ εἶναι ὀλιγαρκεῖς, φιλόπονοι καὶ οἰκονόμοι ὥστε ἀποτελεσματικῶς νὰ ἀποκτήσουν πόρον ζωῆς εἰς βάρος τῶν Ἑλλήνων τεχνιτῶν καὶ ἐργατῶν².

Κατὰ Φεβρουάριον τοῦ 1909 γίνεται ἐν Σέρραις ἀνεπιτυχὴς ἀπόπειρα φόνου κατὰ τοῦ ἀρχηγοῦ κομιτατζῆ Τάσκα. Δὲν ἐξηκριβώθη ποῖοι ἦσαν οἱ δράσται.

Κατὰ τὸν αὐτὸν μῆνα τὸ Βουλγαρικὸν Κομιτᾶτον δολοφονεῖ ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐν μέσῃ ὁδῷ τὸν Γεν. Γραμματέα τοῦ Γεν. Προξενείου τῆς Ἑλλάδος Θεόδωρον Ἀσκητῆν. Τὴν 18ην Δεκεμβρίου 1909 δολοφονεῖται ὑπὸ τῶν Νεοτούρκων πρὸ τοῦ Λευκοῦ Πύργου τῆς Θεσσαλονίκης ὁ Ἰωάννης Παπάζογλου διερμηνεὺς τοῦ Ἑλληνικοῦ Προξενείου Σερρῶν, ψυχὴ τῆς ὀργανώσεως ἀμύνης τοῦ Ἑλλήν. ἀγῶνος Ἀνατ. Μακεδονίας, καὶ πρόεδρος τοῦ «Ὁρφέως» Σερρῶν.

Μαῦρα σύννεφα καλύπτουν καὶ πάλιν τὸν Μακεδονικὸν ὄρζοντα. Ἡ Μακεδονία καὶ πάλιν δονεῖται. Ὁ Γόρδιος δεσμὸς δὲν λύεται μὲ χλιαρὰς διπλωματικὰς παραινέσεις καὶ παρεμβάσεις, μοιραίως τὸ ξίφος θὰ τὸν λύσῃ.

Αἱ δοθεῖσαι ὑποσχέσεις τοῦ Συντάγματος τοῦ 1908 δὲν ἐξετελέσθησαν.

1) Ἐκ τῆς ὑπ' ἀρ. 135 ἐμπιστευτικῆς ἐκθέσεως τῆς 28—2—1909 τοῦ Ἑλλήνου προξένου Σερρῶν Ἀντωνίου Σαχτούρη πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, κεφ. Β' Βούλγαροι.

2) Ἐνθ' ἀνωτέρω κεφάλαιον Γ'.

Ὁ Σερβαῖος μακεδονομάχος ὄπλαρχηγὸς Δούκας Γ. Δούκας (Καπετὰν Ζέρβας)
(Φωτογραφία παραχωρηθεῖσα εὐγενῶς ὑπὸ τῆς κ. Ἀθ. Ι. Μάριζιου)

Ἡ κλεψύδρα τῆς ταραγμένης αὐτῆς μετασυνταγματικῆς ἐποχῆς ὀδηγεῖ εἰς τὰ πολεμικὰ γεγονότα τοῦ 1912.

Μετὰ τὴν ἀποχώρησιν τῶν Τούρκων, ἀκολουθεῖ εἰς τὰ Μακεδονικὰ πεδία ἡ ἀναμέτρησις τῶν δύο κρατῶν Ἑλλάδος καὶ Βουλγαρίας.

Τὸ αἶμα τῶν ἡρώων εἶναι τὸ λίπασμα τοῦ δένδρου τῆς Ἐλευθερίας τοῦ ὁποίου ἡ σκιὰ σήμερον μᾶς ζωογονεῖ.

Ο ΟΠΛΑΡΧΗΓΟΣ Δ. ΔΟΥΚΑΣ

Καὶ ἐν ἄλλο σημαντικὸν γεγονὸς ὡς χαρακτηριστικὸν κατὰ τὴν ὄλην πορείαν τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος ἀξίζει νὰ σημειωθῇ.

Ἡ πόλις τῶν Σερρῶν προσέφερεν εἰς τὸν σκληρὸν αὐτὸν ἀγῶνα ἓνα σοβαρὸν ἐνεργὸν συντελεστήν, τὸν διακεκριμένον ὀπλαρχηγὸν καὶ ἄριστον σκοπευτὴν Δ ο ύ κ α ν Γ. Δ ο ύ κ α ν τὸν γνωστὸν ἀπὸ τὴν δρᾶσιν του εἰς ὄλην τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν ὡς καπετὰν Ζ έ ρ β α ν.

Ὁ Δούκας μὲ τὴν συνταρακτικὴν δρᾶσιν του ἐμφανίζεται εἰς τὸ σαντζάκιον τῶν Σερρῶν συμπράττων μὲ τὸν προηγηθέντα αὐτοῦ καπετὰν Γιαγλῆν τῆς Νιγρίτης, ὡς τὸ «ἀντίπαλον δέος» τοῦ Τάσκα τοῦ Σανδάσκου καὶ τῶν λοιπῶν βουλγαροσυμμοριτῶν τῆς περιοχῆς τοῦ Σιτυμόνος.

Τὰ ἀποτελεσματικὰ κτυπήματά του εἰς τὰ πλέον νευραλγικὰ σημεῖα τῆς σχισματικῆς παρατάξεως, εἰς τὸ Καρατζάκιον, εἰς τὴν Κλεπούσαν καὶ εἰς τὸ Σκρίτσοβον, σταματοῦν τὸν αἱματηρὸν ἐκτραχηλισμὸν τῶν ἀναλγήτων κομιτατζήδων καὶ τοὺς ἀναγκάζουν εἰς ἀδράνεια. Ἐφήρμοσε τὸ «πάσσαλος πασσάλῳ ἐκκρούεται».

Κατὰ τοῦτο διακρίνονται αἱ Σέρραι καὶ ἡ Νιγρίτα ἀπὸ τὰς ἄλλας Μακεδονικὰς πόλεις. Προσέφεραν εἰς τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα δύο θαρραλέους καὶ ἀτρομήτους ὀπλαρχηγούς, πρωταθλητὰς τοῦ ἀνταρτικοῦ ἀγῶνος, καὶ διεκρίθησαν¹. Τὸ 1913 κατὰ προτίμησιν ἐπυρπολήθησαν ὑπὸ τῶν Βουλγάρων.

Καὶ ὅταν μετὰ τὴν κήρυξιν τοῦ Τουρκικοῦ Συντάγματος ἐδόθη ἡ ἀμνηστεία καὶ ἐκλήθησαν οἱ ὀπλαρχεγοὶ νὰ ἀφήσουν τὰ κρουσφύγετά των, νὰ παύσουν τὸν ἀγῶνα, νὰ κατέλθουν εἰς τὰς πόλεις καὶ νὰ παραδώσουν τὸν ὄπλισμόν των, διὰ τὸν Δούκαν εἰς τὰς Σέρρας, τὴν ἰδιαιτέραν του πατρίδα, εἰς τὸ τέλος τοῦ Ἰουλίου 1908, ἔγινε μία θριαμβευτικὴ ὑποδοχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ὁ Ἕλλην πρόξενος Ἀντώνιος Σακτούρης τὸν ἐστεφάνωσε μὲ χρυσοῦν στέφανον. Εἰς τοὺς ὑπαρχηγούς του Ἰ. Μάρτζιον καὶ Μπουλασίκην ἀπένειμε χρυσᾶ ὥρολόγια.

1) Ν. Βλάχου Τὸ Μακεδονικὸν ὡς φάσις τοῦ Ἀνατολικοῦ. Ἀθήναι 1935 σελ. 435, 433, 511.

ΑΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΕΡΓΟΥ

Ἡ σωτηρία τῆς Μακεδονίας διὰ τὴν Ἑλλάδα χάρις εἰς τὸ ἔργον τῶν Ἑλληνικῶν ἀνταρτικῶν σωμάτων εἶχε συντελεσθῆ.

Ἡ Ἑλληνικὴ ἐπιτροπὴ εἶχεν ἐδραιωθῆ πρὸς Βορρᾶν ἀπὸ Μελενίκου—Σιρωμνίτισης—Δεμιρ Καποῦ μέχρις Ἀχρίδος καὶ ὅτε ὁ Ἑλληνικὸς στρατὸς κατὰ τὸ 1912 εἰσῆλθεν εἰς τὴν Μακεδονίαν εὗρεν εἰς αὐτὴν πληθυσμὸν μὲ ἀκμαῖον ἔθνικὸν φρόνημα.

Ἐπὶ τῶν πληθυσμῶν τούτων ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐστήριξε τὰς ἐπὶ τῆς Μακεδονίας δικαίας ἀξιώσεις της.

Τὰ λαμπρὰ αὐτὰ ἀποτελέσματα τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος ἐπετεύχθησαν κυρίως εἰς διάστημα μιᾶς τετραετίας 1904—1908, ἐν μέσῳ ἀνυπερβλήτων ἐμποδίων μὲ σκληροτάτους ἀγῶνας ἐναντίον Βουλγάρων, Τούρκων καὶ Ρουμάνων καὶ μίαν Εὐρώπην μανιακὴν, μεροληπτοῦσαν, καὶ ἐχθρὰν κατὰ τοῦ ἔξεγερθέντος καὶ ματαιώσαντος τὰ σχέδιά της Ἑλληνισμοῦ ¹.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν πεσότων ἢ δολοφονηθέντων Ἑλλήνων κατὰ τὸν Μακεδονικὸν Ἀγῶνα ὑπερβαίνει τὰς 3.000 ².

Ὁ Μακεδονικὸς Ἀγὼν κρινόμενος ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ πρέπει νὰ θεωρηθῆ ὡς ἡ μεγαλύτερα ἀπελευθερωτικὴ προσπάθεια τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς μετὰ τοὺς ἀγῶνας τοῦ 1821.

Χωρὶς αὐτὸν ἡ Μακεδονία ἤθελε χαθῆ ὀριστικῶς διὰ τὴν Ἑλλάδα καὶ ἡ Βουλγαρία, βοηθούσης τῆς διεθνοῦς ὑποστηρίξεώς της ἀνεμπόδιστος θὰ ἐπέξέτεινε τὰ σύνορά της μέχρι τοῦ Ὀλύμπου καὶ θὰ ἀπέπνιγε τὸ Ἑλληνικὸν Κράτος εἰς τὰ πρὸ τοῦ 1912 στενὰ αὐτοῦ ὄρια ³.

Οἱ Ἕλληνες ἀγωνισταὶ μετὰ τὴν λῆξιν τοῦ Μακεδονικοῦ Ἀγῶνος ἐπανῆλθον εἰς τὰ εἰρηνικὰ τῶν ἔργα καὶ πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ὑπηρετήσαν κατὰ τοὺς Βαλκανικοὺς πολέμους εἰς τὸν τακτικὸν στρατόν.

Μετὰ τὴν λῆξιν τῆς πολεμικῆς περιόδου ἀπεσύρθησαν εἰς ἀποστρατείαν καὶ οἱ περισσότεροι ἐξ αὐτῶν ἐτελείωσαν τὸν βίον των μακρὰν τῆς πολιτικῆς μὲ στερήσεις, μικρὰς συντάξεις καὶ μεγάλην πενίαν.

Εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὰ ἀτίθασα στίφη τοῦ Μακεδονικοῦ Κομιτάτου δὲν κατέθεσαν τὰ ὄπλα οὔτε κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν Βαλκανικῶν πολέμων, οὔτε καὶ μέχρι τοῦ 1933 ἀπεσύρθησαν τῆς ἐνεργοῦ δράσεως, ἀλλ' ἀντὶ νὰ ἰδιοτεύσουν ἐξηκολούθησαν τὴν ἔντονον συμμοριτικὴν των δράσιν μὲ ἀνάμιξιν εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς χώρας καὶ μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀλληλοεξόντωσιν,

1) Ἐμμ. Γρηγορίου, Ἑλληνες καὶ Βούλγαροι, Ἀθῆναι 1953 σ. 248.

2) Δ. Σ. Στεφανίδου, Ἑλληνες καὶ Βούλγαροι Ἀθῆναι 1945 σ. 105.

3) Ἀ. Ἐξαδακτύλου Στρατηγοῦ. Ἄρθρον εἰς Λεξικὸν Ἐλευθερουδάκη, Τόμος 9ος σ. 53.

τὸ ἀλληλοφάγωμα καὶ τὴν μεταξύ των θανάσιμον διαμάχην. Ἡ ἰδιοτέλεια ἐκυριάρχει εἰς τὰς σχέσεις των. Οὔτε ἕχνος πατριωτισμοῦ ἀνευρίσκει κανεὶς εἰς τὰ ἔργα των.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Ὁ Μακεδονικὸς Ἄγων θεωρεῖται τερματισθεὶς τυπικῶς μὲν μὲ τὴν κήρυξιν τοῦ τουρκικοῦ Συντάγματος τῆς 11ης Ἰουλίου 1908 καὶ ἕως μέρους τῶν Βλκανικῶν πολέμων, εἰς τὴν πραγματικότητα ὅμως δὲν ἔληξε.

Ὁ κάθε Ἕλλην πρέπει νὰ γνωρίζῃ ὅτι οἱ σημερινοὶ Βούλγαροι δὲν ἀπέβαλον καμμίαν κληρονομικὴν ἰδιότητα τῶν προγόνων των τοῦ μεσαιωνοῦ ἀν καὶ πυκναὶ ἐπιγαμίαι μὲ Ἕλληνας ἔπρεπε νὰ εἶχον καλλιτερεύσει τὴν ποιότητα τῆς φυλῆς των.

Οἱ Βούλγαροι τοῦ σχίσματος καὶ οἱ κομιτατζήδες τοῦ Μακεδονικοῦ ἀγῶνος εἶχον ὡς πρόγραμμα τὴν ὀλοσχερῆ ἐξόντωσιν τοῦ Μακεδονικοῦ Ἑλληνισμοῦ ὅπως ἀκριβῶς καὶ ὁ Κροῦμος, ὁ Σαμουήλ, ὁ Ἰωαννίτσης καὶ οἱ ἄλλοι μεσαιωνικοὶ πρόγονοὶ των.

Τὸ πρόγραμμα τοῦ Δάνεφ καὶ τοῦ Γκέσωφ οὔτε κατὰ κεραίαν διέφερε τῆς προηγουμένης γραμμῆς. Τὸ ἀπέδειξαν τὰ γεγονότα τῆς ἀνοίξεως τοῦ 1913, αἱ μάχαι τῆς Νιγρίτης καὶ τοῦ Παγγαίου μὲ κατάληξιν τὴν κήρυξιν τοῦ Ἑλληνοβουλγαρικοῦ πολέμου τοῦ 1913.

Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ αἱματηροῦ αὐτοῦ πολέμου οἱ Βούλγαροι προέβησαν εἰς ἀνηκούστους σφαγὰς καὶ ἐμπρησμοὺς χωρίων καὶ πόλεων εἰς βάρος ἀόπλων Ἑλλήνων Μακεδόνων. Ἐκτοτε δὲν σταματᾷ ἡ μῆνις των κατὰ τῶν Ἑλλήνων τῆς Μακεδονίας, τῶν ὁποίων διὰ παντὸς μέσου ζητοῦν νὰ ἐπιτύχουν τὴν ἐξόντωσιν.

Τὸ ἴδιον πρόγραμμα τῆς τελείας ἐξοντώσεως τοῦ Ἑλληνομακεδονικοῦ στοιχείου ἀκολουθεῖ ἀργότερα καὶ ὁ Ραδοσλάβωφ κατὰ τὴν ἐποχὴν τοῦ Α' παγκοσμίου πολέμου 1916—1918. Εὐρίσκουν τὸν κατάλληλον καιρὸν βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν Γερμανῶν νὰ καταλάβουν τὴν Ἄνατ. Μακεδονίαν. Ἀπάγουν τότε τὸν Ἑλληνικὸν πληθυσμὸν τῆς Ἄνατ. Μακεδονίας ἀπὸ ἡλικίας 16 μέχρις 60 ἐτῶν εἰς ὀμηρείαν καὶ καταναγκαστικὰ ἔργα πρὸς τελείαν ἐξόντωσιν.

Ἐκ τῶν ἀπαθέντων 72.000 ὁμήρων εἰς παλαιὰν Βουλγαρίαν, Σερβίαν καὶ Ἀλβανίαν ἐπιστρέφουν ὡς ἀνθρώπινα ράκη μόνον 12.802 κατὰ ἐπίσημον κυβερνητικὴν βουλγαρικὴν ἀνακοίνωσιν πρὸς τὴν Ὀλλανδικὴν πρεσβείαν τῆς Σόφιας¹.

Ἄλλαι 32.000 Ἕλληνες κάτοικοι τῆς Ἀνατολικῆς Μακεδονίας εὐρίσκουν τὸν θάνατον ἀπὸ ἔλλειψιν φαρμάκων, ὑποσιτισμὸν καὶ πείναν.

1) Δ. Στεφανίδη Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι Ἀθήναι 1945 σελ. 97.

Μετὰ τὴν γενομένην ἀνταλλαγὴν τῶν πληθυσμῶν κατὰ τὸ 1931 τὴν ἀναχώρησιν τῶν Βουλγαρομακεδόνων καὶ τὴν ἐγκατάστασιν εἰς τὴν Μακεδονίαν τῶν Ἑλλήνων τῆς παλαιᾶς Βουλγαρίας ἐνομιζέτο ὅτι καὶ αἱ βλέψεις τῆς Βουλγαρίας ἐπὶ τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας θὰ ἔπαυον.

Κατὰ τὸν Β' παγκόσμιον πόλεμον οἱ Βούλγαροι μὲ Ἐθνικιστικὴν κυβένησιν τοῦ Φίλωφ συμπράττουσιν μὲ τὸν Χίτλερ τὸν διευκολύνουσιν διὰ τὴν ἐπίθεσιν του καὶ λαμβάνουσιν «ὡς τίμημα τοῦ Ἰούδα» τὴν ἄδειαν νὰ καταλάβουν τὴν Ἀνατολικὴν Μακεδονίαν, τὴν ὁποίαν καὶ ἐνσωματώνουσιν εἰς τὴν παλαιὰν Βουλγαρίαν.

Ἐκκαθαρίζουσιν τότε ἐπιμελῶς τὴν χώραν τοῦ Σιρμύονος ἀπὸ κάθε διανοούμενον καὶ μορφωμένον Ἕλληνα καὶ μὲ σκηνοθέτησιν δῆθεν Κομμουνιστικῆς ἐπαναστάσεως δημιουργοῦν τὰς ἐξοντωτικὰς σφαγὰς Δράμας-Δοξάτου κατὰ Σεπτέμβριον τοῦ 1941 μὲ 11.000 θύματα¹.

Εἰς τὸ τέλος τοῦ πολέμου κατὰ τὸ 1944 καθ' ὃν χρόνον συμπράττουσιν οἱ Βούλγαροι κομμουνισταὶ μὲ Ἕλληνας κομμουνιστὰς νέαι φοβεραὶ σφαγαὶ ἀκολουθοῦν εἰς βάρους τῶν Ἐθνικοφρόνων Ἑλλήνων τῆς Ἀνατ. Μακεδονίας. Ὅπως καὶ ἂν ἔχει τὸ πρᾶγμα Ἕλληνες σφάζονται καθ' οἰονδήποτε τρόπον. Τὸ Ἑλληνικὸν στοιχεῖον πρέπει νὰ ἐλαττώνεται κάθε φορὰν μὲ ἐπιτυχίαν.

Ἄς μὴ γεννᾶται ἀμφιβολία, ἅς μὴ πλανᾶται κανεὶς, ἅς μὴ νομίζει ὅτι ἡ σημερινὴ Βουλγαρία ἔχει ἀλλάξει μεθόδους καὶ πρόγραμμα πορείας διὰ τὸ Μακεδονικόν.

Ἡ Βουλγαρία καὶ ὡς κομμουνιστικὴ χώρα δὲν πρόκειται νὰ παύσῃ τὴν πρὸς τὸ γαλανὸν Αἰγαῖον πορείαν της, μετὰ τὴν περίπτωσιν τῆς ἐποχῆς τοῦ Χίτλερ τὴν φορὰν αὐτὴν ὡς ὑπηρετῆς ἄλλου αὐθέντου.

Αὐτὸς εἶναι ὁ Βούλγαρος καὶ ὡς ἀγροῖκος τῆς ἐποχῆς τοῦ μεσαίωνος καὶ ὡς αἰμοσταγῆς συμμορίτης κατὰ τῆς Μακεδονίας καὶ ὡς ὀπαδὸς τοῦ Ἐξάρχου καὶ ὡς στρατιώτης (βοῖνικ) τοῦ Φερδινάνδου καὶ ὡς πρόσκοπος τῶν Γερμανῶν καὶ ὡς δορυφόρος τῆς Μόσχας.

Κατὰ τὴν χάραξιν τῶν Μακεδονικῶν συνόρων βάσει τῆς συνθήκης τοῦ Βουκουρεστίου, ὑπὸ τὴν πίεσιν τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, ἔγιναν οὐσιώδεις παραλήψεις εἰς βάρους τῆς ἀσφαλείας τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Μακεδονίας καὶ ὁλοκλήρου τῆς Ἑλλάδος.

Ἀκέραιος ὁ ὄγκος τοῦ Μπέλες δὲν ἐδόθη τότε εἰς τὴν Ἑλλάδα.

Τὸ Ἑλληνικὸν Μελένικον καὶ ἡ Σιρῶνιτσα δὲν κατεκυρώθησαν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ ματαίως ὁ Βενιζέλος καὶ κατὰ τὸ 1915² καὶ ἀργότερον ἐξή-

1) Μαύρη Βίβλος τῶν Βουλγαρικῶν ἐγκλημάτων εἰς τὴν Ἀνατ. Μακεδονίαν καὶ Δυτικὴν Θράκην 1941—1944 Ἀθῆναι 1945 σ. 99.

2) Ἱστορία τοῦ Ἑλληνικοῦ Ἔθνους Κ. Παπαρρηγοπούλου ἔκδοσις Ἐλευθερουδάκη Ἀθῆναι 1932 Βιβλ. 17ον Π. Καρολίδου σ. 204.

τει τῆ ὑποδείξει τοῦ Γεν. Ἐπιτελείου τὴν πολύτιμον διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ἑλλάδος λωρίδα Δοϊράνης - Γευγελῆς 1.000 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων.

Τὸ δίκαιον αὐτὸ αἶτημα δὲν ἔγινε τότε ἀποδεκτὸν διὰ τὰ ἀποδειχθῆ ἀργότερον ὀρθότατον ὅταν αἱ Γερμανικαὶ μηχανοκίνητοι δυνάμεις διέσπασαν ἀκριβῶς εἰς αὐτὸ τὸ ἀσθενὲς σημεῖον τὴν γραμμὴν τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων καὶ ἐπηκολούθησε ὑπερφαλάγγισις τῶν ὀχυρῶν τῆς Ἀνατολ. Μακεδονίας καὶ ἡ κατάληψις τῆς Θεσσαλονίκης.

Αὐτὰ ἀναφέρονται χωρὶς ν' ἀμφισβητηθῆ ἢ ἀνέκαθεν φιλικὴ πρὸς τὴν Ἑλλάδα στάσις τῆς Γιουγκοσλαβίας, πλὴν ὅμως τὰ κατὰ καιροὺς πολεμικὰ γεγονότα ἀνατρέπουν τὴν βούλησιν καὶ τὴν εὐνοϊκὴν διάθεσιν τῶν φίλων κρατῶν, τὰ ἐκμηδενίζουν, τὰ μεταβάλλουν εἰς δεσμίους θεατὰς καὶ παρὰ τὴν θέλησιν των ἀπὸ τὸ ἀσθενὲς σημεῖον οἱ ἐχθροὶ προσβάλλουν τὴν Ἑλλάδα.

Αἱ παρατηρήσεις αὐταὶ ἀναφέρονται ἀσχέτως πρὸς τὰς σημερινὰς πολιτικὰς ἐξελίξεις εἰς τὸν Αἴμον, ἀσχέτως πρὸς τὴν ἐκ βάρθρων ἀλλαγὴν τῆς πολεμικῆς τεχνικῆς καὶ τῶν πυρηνικῶν μέσων τοῦ πολέμου ἢ ὡς πρὸς τὸ δυνατόν ἢ ὄχι τῆς τροποποιήσεως καὶ βελτιώσεως τῶν Ἑλληνικῶν συνόρων τῆς Μακεδονίας,

Μήπως κατὰ τὸ 1923 δὲν κατεκυρώθησαν εἰς τὴν Τουρκίαν διὰ λόλους στρατηγικῆς ἐξασφαλίσεως τῶν Δαρδανελλίων αἱ Ἑλληνικαὶ νῆσοι Ἴμβρος καὶ Τένεδος;

Ἄς ἐλπίσωμεν ὅτι κάποτε θὰ γίνουν δεκτὰ τὰ δίκαια αἰτήματα διὰ τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ἑλληνικῆς Μακεδονίας διὰ τὰ παύσουν τὰ ὑφίστανται οἱ Μακεδόνες, ὅπως συνέβη εἰς τὸ ἐγγὺς παρελθὸν εἰς χρονικὸν διάστημα μιᾶς γενεᾶς τρεῖς φοβερὰς καὶ ἐξοντωτικὰς Βουλγαρικὰς ἐπιδρομὰς κατὰ τὸ 1913, τὸ 1916 καὶ τὸ 1941.

Οἱ δύο τελευταῖοι παγκόσμιοι πόλεμοι ἀπέδειξαν πόσον ἐσφαλμένη ὑπῆρξεν ἡ προστασία τὴν ὁποίαν παρέσχον εἰς τὴν ἀχάριστον Βουλγαρίαν οἱ Ρῶσοι καὶ οἱ Ἀγγλοι.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βλάχου Ν.* Τὸ Μακεδονικὸν ὡς φάσις τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος. Ἀθῆναι 1935.
- Γρηγορίου Ἐμμ.* Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι. Ἀθῆναι 1953.
- Ἐξαδακτύλου Α.* Στρατηγοῦ Ἄρθρον εἰς 9ον Τόμον σ. 53 Λεξικοῦ Ἐλευθερουδάκη. Ἀθῆναι.
- Θεοδοωρίδου Τριαντ.* Ἀθανάσιος Ἀργυρὸς εἰς μνήμην. Ἀθῆναι 1956.
- Καζάζη Νεοκλ.* Ἡ ψυχολογία τοῦ Βουλγάρου. Ἀθῆναι 1924.
- » » Ἑλληνισμὸς Ἀθῆναι 1903.
- Κολοκοτρώνη Β.* La Macedoine et l' Hellenisme Paris 1919.
- Μαζαράκη Ἀλεξ.* (ἄλμυζ) Αἱ ἱστορικαὶ περιπέτειαι τῆς Μακεδονίας. Ἀθῆναι 1912.
- Μαύρη Βίβλος* τῶν Βουλγαρικῶν ἐγκλημάτων εἰς τὴν Ἀνατ. Μακεδονίαν καὶ τὴν Δυτικὴν Θράκην 1941—1944. Ἀθῆναι 1945.
- Μίλλερ Οὐίλλιαμ* Ἡ Τουρκία καταρρέουσα. Μετάφρ. Σπ. Λάμπρου. Ἀθῆναι 1915.
- Νοτάρη Γ.* Παῦλος Μελάς. Ἔκδοσις Ἐτ. Μακεδ. σπουδῶν. Θεσσαλονίκη 1955.
- Παπαρηγοπούλου Κ.* Ἀθῆναι 1932 Ἱστορία Ἑλλ. Ἔθνους Π. Κερρολίδου Βιβλ. 17
- Paillarès M. Imbroglio Macedonien* Paris 1907.
- Πέννα Π.* Ἱστορία τῶν Σερρῶν. Ἀθῆναι 1938.
- Πέτροβιτς Ν.* Ἄρθρον «Ἐνα θλιβερὸ Ἰωβιλαῖο 1907—1957 εἰς τὰ «Σερραϊκὰ Χρονικὰ» Τόμος Β' σ. 174—176 Ἀθῆναι 1957.
- Risal P.* La ville connoitèe de Salonique Paris 1913.
- «Σερραϊκὰ Χρονικὰ» Β' Τομος. Ἀθῆναι 1957 ἔκδ. Ἱστορικῆς καὶ Λαογραφικῆς Ἐταιρίας Σερρῶν—Μελενίκου.
- Σακτούρη Ἀντωνίου.* Ἀπόρητοι ἐκθέσεις Προξενείου Σερρῶν πρὸς Ὑπουργεῖον Ἐξωτερικῶν Ἑλλάδος.
- Στεφανίδη Δ.* Ἕλληνες καὶ Βούλγαροι. Ἀθῆναι 1945.
- Τόζη Γ.* Ἀνέκδοτος πραγματεία διὰ τὴν ἐν Ἀμερικῇ δρᾶσιν τοῦ Ἀθ. Ἀργυροῦ.
- Χοιδᾶ Γ.* Ἱστορία Μακεδονικῆς ὑποθέσεως. Ἀθῆναι 1908.